

De onechte zoon : tooneelspel, in vijf bedrijven

<https://hdl.handle.net/1874/368108>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

**Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
prof. Dr. J. te WINKEL**

No. 343

UNIVERSITY OF THE RHINE-ROD

1910

THE

STUDY

OF THE

OF THE

101

Dr J. E. Michel
N 1073C.

UNIVERSITÄT DER RHODEN

1890

ST. P. 1. 18

1890

1890

1890

Dr J. G. Minckel
N 1073C.

161

11
DE ONECHTE ZOON.

DE ONRECHTE ZONN

DE ONECHTE ZOON;

T O O N E E L S P E L.

E E R S T E B E D R I J F.

*Het tooneel verbeeld den heerenweg, nabij eene stad;
de weg loopt langs een klein dorp, welks
laatste huizen zichtbaar zijn.*

E E R S T E T O O N E E L.

WILHELMINA; zij zit op een' steen, aan den
weg; naast haar liggen een stok en een
kleine ledige zak; haare kleeding is gescheurd;
haar aangezicht draagt blijken van ziekte
en gebrek, doch vertoont tevens een over-
blijfsel van vóórgaande schoonheid.

Welk een schoone morgen! — Hoe warm be-
schijnt mij de zon! — Ach! nu worde ik toch eens
weder warm! Goede Hemel! die mij tot dit uur voor
wanhoop hebt behoed, ontvang mynen dank! (*Den
zak opneemende.*) Ik heb zulk een' honger. . . Dat
ik toch een weinig broods hadde! . . dat ik toch
weder konde arbeiden! . . De koorts heeft mij ten
eenenmaale vermagerd. Bedelen, te moeten bedelen;
dat is zoo hard! — Indien mijn zoon wist, dat

A

zijne

zijne moeder gebrek hadde? . . . Leest hij nog , of dekt hem reeds een hoop aarde! — Ach, neen , neen, goede Hemel! ik leef immers slechts om hem nog eens te zien!

TWEEDE TOONEEL.

WILHELMINA, EEN BOER; *met gereedschap op zijn' schouder, voorbijkomende.*

WILHELMINA.

Goeden morgen!

BOER.

Goeden morgen!

WILHELMINA.

Een aalmoeas voor eene arme vrouw. (*De Boer vervolgt, zwiigende, zijn weg.*) — Geene ontferming! zoo zijn de meesten. Hemel! gij weet het, zoodanig was ik niet, toen ik nog een penning overig had. Maar misfehien doe ik hem onrecht; veellicht heeft hij zelf niets — Gij, oorzaak van mijn' lijden! ik wil u niet vloeken. De Hemel doe u wélvaaren, indien het een verleider der onschuld kunne wélgaan. — Mogt het geval u herwaarts leiden . . . mogt gij onder deeze voddën, in deeze kommerlijke gedaante, uwe eertijds bloozende Wilhelmina herkennen . . . Wat zoudt gij gevoelen!

T O O N E E L S P E L. 3

DERDE TOONEEL.

WILHELMINA, PAGTER.

WILHELMINA; *hem ziende.*

Eene arme, zieke vrouw bidt om een aalmoes.

PAGTER; *blijft een weinig staan.*

Schaamt gij u niet? Gij zijt nog jong; gij kunt arbeiden.

WILHELMINA.

Ach! lieve Hemel! ziet gij dan niet, hoe ziek en zwak ik ben? Eene langduurige koorts, geene artzenij, geen voedsel . . .

PAGTER.

Ja, men moet het zich in de waereld laten zuur worden; men moet arbeiden. Het geld is thans schaars. (*Hij wil vertrekken.*)

WILHELMINA; *haaren leëgen zak bid-
dend opheffende.*

Slechts om eene beete broods te koopen! Ik heb zints gisteren niets gegeten.

PAGTER; *heengaande.*

De oogst is slecht geweest, en de ziekte heeft mijn beste vee weggerukt.

WILHELMINA; *zich verborgen een' traan
van haar oog wischende.*

Geduld! geduld! Hier aan den weg zullen zij mij toch niet laten uithongeren.

VIERDE TOONEEL.

WILHELMINA, EEN BOERENMEISJE; *dat eijeren
en melk ter markt brengt, koopt vlug
den weg langs, en zegt, zoo dra zij
Wilhelmina ziet:*

Goeden morgen!

WILHELMINA.

Ik dank u! Och, lief kind! hebt gij niet een
stuk broods voor eene arme vrouw?

BOERENMEISJE; *meddoogend staan
blijvende.*

Brood? — neen, waarlijk dat heb ik niet. Hebt
gij dan honger?

WILHELMINA.

Och, ja!

BOERENMEISJE.

Ja, lieve Hemel! en geld heb ik ook niet, en
mijn ontbijt heb ik geheel opgegeten. Ik ga terstond
naar de stad, om mijne melk en mijne eijeren te ver-
koopen; als ik terug koom, beloove ik u een dub-
beltje . . . Maar, ondertusfchen lijdt gij toch steeds
honger. Wilt gij ook eens van mijne melk drin-
ken?

WILHELMINA.

Ja! lief kind!

BOERENMEISJE.

Nu, drink, drink! *(zij biedt haar met veel goedhar-
tig-*

T O O N E E L S P E L. 6

tigheid eene maat vol melk.) Wilt gij niet meer?
Drink, drink! ik geeve 't u gaarne.

WILHELMINA.

De Hemel vergelde 't u! gij hebt mij verkwikt.

BOERENMEISJE.

Dat verblijdt mij. (*Haar vriendelijk toeknikkende.*)
Goeden dag, moeder! de Hemel behoeft u! (*Zij
vertrekt zingende.*)

WILHELMINA, *haar naarziende.*

Zoo was ik ook eens; even zoo lugtig en vrolijk,
en gevoelig voor 't goede.

V I J F D E T O O N E E L.

WILHELMINA, EEN JAGER, *met geweer en
een paar honden, ter jacht gaande.*

WILHELMINA.

Veel geluks op de jacht, lieve man! Geef eener
arme vrouw eene aalmoes.

JAGER; *in 't voorbijgaan.*

Vervloekt! moest mij ook juist het eerst een oud
wijf aanspreken! Nu zal mij den ganschen dag ook
geen vlerk onder 't schot vallen. Dat je de duivel
haale, jou ouwe heks! (*Hij vertrekt.*)

WILHELMINA.

Die verbergt zijn steenen hart agter zijn bijgeloof.
Daar komt 'er weder een . . . een Jood! . . . ik
zal hem liefst in 't geheel niet aanspreken. Als de

6 DE ONECHTE ZOON,

Christenen mij honger laten lijden, wie zoude dan bij Jooden hulp zoeken?

ZESDE TOONEEL.

WILHELMINA, EEN JOOD; *hij wil voorbijgaan, maar Wilhelmina ziende, blijft hij staan, en beschouwt haar een oogenblik.*

WILHELMINA.

Zijt gegroet!

JOOD.

Ik dank je, arme vrouw! je ziet 'er toch krank uit?

WILHELMINA.

Ik heb de koorts.

JOOD; *tast schielijk in zyn' zak, haalt 'er een klein beursjen uit, en geeft haar wat.*

Dáár, neem voorlieb; ik haab zelfst niet viel. (*Hij vertrekt.*)

WILHELMINA; *getroffen, hem naroevende.*

Duizendmaal dank! duizendmaal dank! — Hemel! vergeef mij, dat ik hem onrecht deed. Hart en geloof hebben immers niets met malkanderen gemeens!

T O O N E E L S P E L. 7

Z E V E N D E T O O N E E L.

WILHELMINA, FREDERIK, daarna EEN WAARD.

FREDERIK; met zijn ransel op den schouder,
vrolijk aankomende; hij komt fluitende
nader, en blijft staan, op 't zien van
een uithangbord eener herberg.

Hm! eens drinken! Het is een warme dag. Maar
eerst met de beurs geraadpleegd. (*Hij haalt eenig geld
ten voorschijn, dat hij op de vlakke hand beschouwt.*)
Daar is nu nog juist zoo veel, om een ontbijt en
een middagmaal te betaalen: en tegen den avond ben
ik, als 't de Hemel wil, te huis. Welân! ik ben
recht dorstig. Heidaar! waard! waard!

WILHELMINA.

Ontferm u over eene arme, zieke vrouw!

FREDERIK; haar nu eerst ziende, bij
zich zelven.

Zoo; nu mag ik het drinken wel uitstellen, anders
houde ik voor 't middagmaal niets overig. Het is
ook even zoo goed; eene weldaad verrichten, lescht
honger en dorst. (*Hij gaat naar haar toe, om haar het
geld te geeven, dat hij reeds tusfchen zijne vingers
hield, om het gelag te betaalen.*) Daar!

WILHELMINA; beschouwt hem naauwkeuri-
ger, en roept luid.

Frederik!

8 DE ONECHTE ZOON,

FREDERIK; *verschrikt, ziet haar staruogende, aan; werpt geld, ransel, hoed, stok en alles weg wat hem hindert, en vliegt in haare armen.*

Moeder! (*Beiden spraakloos. Frederik zich 't eerst herstellende.*) Moeder! om 's Hemels wille!... Vinde ik u zóódanig weder!... Moeder!... wat is dat?... spreek!

WILHELMINA; *beevende.*

Ik kan niet . . spreken . . lieve jongen! . . lieve Frederik! . . De blijdschap . . . de blijdschap! . .

FREDERIK.

Herstel u . . lieve, goede moeder! (*Hij legt haar hoofd aan zijne borst.*) Herstel u! . . Hoe beeft gij! Gij zijt magtloos.

WILHELMINA.

Ik ben zoo zwak; ik ben zoo duizelig... ik heb gisteren den ganschen dag niets gegeten!

FREDERIK; *als buiten zich zelven opspringende, en zijn aangezicht in zijne handen verbergende.*

Ach! Hemel! (*Hij loopt naar zijn' ransel, rukt hem open, en neemt 'er een stuk broods uit*) Hier is brood. (*Hij zoekt het geld, dat hij wegwierp, bij malkanderen, en doet het overige uit zijn' zak 'er bij.*) Hier is mijn weinig geld. Mijn' stok, mijn' mantel, mijn' geweer wil ik verkoopen. — Ach! Moeder! Moeder!... Heidaar, waard! (*Hij klopt hard aan de deur.*)

WAARD.

WAARD, uit het venster ziende.

Wat is 'er te doen?

FREDERIK.

Een flesch wijn; spoedig! spoedig!

WAARD.

Een flesch wijn?

FREDERIK.

Ja, zeker, ja!

WAARD.

Voor wien toch?

FREDERIK.

Voor mij; voor den duivel! maak voord!

WAARD.

Nu, nu, heer soldaat! kunt gij 't betaalen?

FREDERIK.

Hier is geld! Maak voord, of ik sla alle de glazen in.

WAARD.

Geduld! geduld! (*Hij sluit het venster.*)

FREDERIK, tot zijne moeder.

Gehongerd! den ganschen dag gehongerd... en ik had te eeten! Ik liet gisteren voor mij in de herberg gebräad en wijn opdischen, terwijl mijne moeder hongerde! Ô Hemel! Hemel! hoe is alle vreugde voor mij verbitterd!

WILHELMINA.

Wees gerust, lieve Frederik! ik zie u weder... ik ben nu wel. Ik ben zeer ziek geweest, en durfde niet hoopen u weder te zien.

10 DE ONECHTE ZOON,

FREDERIK.

Ziek? en ik was niet bij u? Nu scheide ik nooit weder van u. Zie, ik ben groot en sterk geworden; nu zal ik voor u arbeiden.

WAARD; *met een flesch en glas.*

Daar is wijn. Een kostelijk gewas, een heerlijk glaasjen! wel is waar, slechts Frankenlander, maar hij heeft zoo recht een Rhijnschenwijns-zuurte.

FREDERIK.

Geef op! Wat kost die bogt?

WAARD.

Bogt! zulk een lieve, hemelsche gave? — Mijn wijn, goede vriend, is geen bogt! Ik heb ook nog kostelijken Franschen wijn in den keider; o dien moest gij proeven! zoo zwaar, zoo olieachtig; en als men het glas heeft uitgedronken, dan is het van boven tot beneden rood geleverd. (*Frederik wil hem, vol ongeduld de flesch afneemen.*) Nu, nu; eerst geld! deeze flesch kost een schelling.

FREDERIK; *hem al zijn geld geevende.*

Daar, daar! (*Hij schenkt voor zijne moeder in, welke drinkt, en 'er een stuk broods bij eet.*)

WAARD; *het geld tellende.*

Vier duiten komen 'er nog te kort; maar — men moet barmhartig zijn. Om eene arme vrouw te verkwikken, zullen wij 't zoo laten. Maar, dat men op de flesch passe, en het glas niet breeke! op het glas staat een fraai rijmpjen. (*Hij vertrekt.*)

WIL-

WILHELMINA.

Ik dank u, lieve Frederik! Wijn verkwikt; en wijn uit de handen van een' zoon!... geeft nieuw leven.

FREDERIK.

Spreek niet te veel, moeder! Herstel u.

WILHELMINA.

Verhaal mij toch, hoe het u zedert die vijf jaaren gegaan is?

FREDERIK.

Goed en kwaad, door elkanderen; van daag volop, en morgen in 't geheel niets.

WILHELMINA.

Gij hebt mij in lang niet geschreeven.

FREDERIK.

Ach! lieve moeder! het valt een arm soldaat zoo zuur, om het postgeld te bespaaren. Overweeg slechts den verren afstand, daar gaat een half jaar leening mede weg, en men moet toch leeven. En dan dacht ik steeds: moeder is gezond en frisch; ik ben ook gezond en frisch, en daarom zal ik nog een paar weken wagten; en zoo doende werd't het van de eene tot de andere week verschooven. Vergeef mij, lieve moeder!

WILHELMINA.

Na doorgestaanen angst vergeeft men gaarne. Hebt gij dan uw afscheid genomen?

FRE-

12 DE ONECHTE ZOON,

FREDERIK.

Neen, nog niet. Ik heb slechts verlof voor een paar maanden, om zekere reden. Maar gij hebt mij nodig; ik blijf bij u.

WILHELMINA.

Vooräl niet, lieve Frederik! uw bezoek zal mij gezond maaken, en verjeugdigen; dan heb ik nieuwe krachten om te arbeiden; dan kunt gij weder vertrekken; ik wil u aan uw geluk niet hinderen. Gij hebt verlof gekreegen, om zekere reden? zeidet gij dit niet? Mag ik die reden weeten?

FREDERIK.

Zie, moeder! ik zal 't u verhaalen. Toen ik vóór vijf jaaren van u ging, hadt gij mij met klederen, linnen en geld rijklijk uitgezet; maar eene kleinigheid hadt gij echter vergeeten: mijne doopceël. Ik was te dien tijd een wilde, onbezonnen jongen van vijftien jaaren, en dacht 'er ook niet aan; dat heeft mij vervolgens veel verdriets veröorzaakt. Een paar maalen was ik het woeste soldaatenleven hartelijk moede; toen wilde ik mijn affcheid neemen, en een eerlijk handwerk leeren; maar als ik ergens naar een meester ging, en mij bij hem als leerling aanbod, dan was altoos de eerste vraag: waar is uw doopceël? dat stootte mij voor 't hoofd; dit ergerde mij, en ik bleef soldaat. In dien stand vraagt men toch alleen, of het hart op de rechte plaats zit? — want de geboorte doet 'er even zoo weinig toe, als een
brief

brief van adeldom. Ondertusschen kreeg ik over dat ding veel onëenigheid. Mijne kameraads waren 'er achter gekoomen, en zoo dra 'er een iets tegen mij hadt, of een weinig beschonken was, dan sárde hij mij, gaf mij scherpe woorden, en viel mij te lijf. Ik moest een paarmaalen vegten, en raakte in arrest. Mijn capitein waarschouwde mij, en toen eindelijk vóór vijf weeken weder zulk eene twist voorviel, liet hij mij bij zich op zijne kamer roepen. — o Moeder! mijn capitein is een allerbest man! „Butcher! zeide hij, ik hoor niet gaarne, dat gij alle oogenblikken twist hebt, en straf verdient, want ik ben anders over uwen dienst wél te vreden, en houde veel van u. Maar de corporaal heeft mij ook gezegd, wat 'er de oorzaak van is. Weet gij wat, schrijf naar huis, om uw doopceél, of, indien gij lust hebt, die zelf te haalen, zal ik u voor een paar maanden verlof geeven, de excercitietijd is over.” — o Moeder! uw ge-
laat zweefde voor mijn gezigt, toen hij zoo vriendelijk sprak. Ik kuschte zijne hand, en stamelde mijne dankbaarheid. Hij drukte mij een driegulden in de hand: „Ga, ga, mijn zoon! zeide hij, reis gelukkig, en koom op uw' tijd terug.” Nu ziet gij, hier ben ik; en zoo is het gebeurd.

WILHELMINA; *zijn verhaal verward en verlegen hebbende aangehoord.*

Gij zijt dus gekoomen, lieve Frederik! om uw doopceel te haalen?

FREDERIK.

Ja.

WILHELMINA.

o Hemel!

FREDERIK.

Wat deert u?

WILHELMINA; *in traanen uitbarstende.*

FREDERIK.

Om 's Hemels wil, wat deert u?

WILHELMINA.

Gij kunt geene behoorlijke doopceel krijgen.

FREDERIK.

Niet? — Waaröm niet?

WILHELMINA.

Gij zijt een onëchte zoon.

FREDERIK.

Een onëchte zoon! Wie dan is mijn vader?

WILHELMINA.

Ach! uw woeste blik verplet mij!

FREDERIK; *zich herstellende, zegt en beminlijk.*

Toch niet, lieve moeder! ik ben toch immers uw zoon. Zeg mij, wie is mijn vader?

WIL-

WILHELMINA.

Toen gij, vóór vijf jaaren, van mij gingt, waart gij nog te jong, om zulk een geheim aan uw hart te ontdekken. Gij zijt ondertusfchen mijn vertrouwen te gemoet gekoomen. Gij zijt een man geworden, en een goed man! Mijne zoete moederlijke hoop heeft mij niet bedrogen. Ach! ik heb 'er altoos zoo veel van gehoord, hoe troostrijk en verkwiklijk het voor een' lijdenden zij, om zijne rampen medetedeelen. De traan, welken uw verdriet uit het oog van een derden lokt, verzoet den uwen. God dank! God dank! het uur is gekoomen, in 't welk ik voor 't eerst deeze wellust zal gevoelen. Mijn vertrouwde is mijn zoon! wees ook mijn rechter! want een' gestrengen rechter moet ik schuwen. Mijn zoon zal voor mij geen streng rechter zijn.

FREDERIK.

Spreek, goede moeder! geef licht aan uw hart.

WILHELMINA.

Ach! lieve Frederik! ik zal u alles verhaalen . . maar . . schaamte boeit mijne tonge. Gij moet mij ondertusfchen niet aanzien.

FREDERIK.

Ken ik niet eenigzins het hart mijner moeder? Vervloekt zij het denkbeeld, 't welk eene zwakheid in u verdoeme! Tot eene misdaad zijt gij onbekwaam.

WILHELMINA.

Het gindsche dorp, welks toorensf pits gij hier van ver-

verre ziet, is mijne geboorteplaats. In gindsche kerk werd ik gedoopt; in gindsche kerk ontving ik de eerste lessen in ons geloof. Mijne ouders waren goede, vroomen landlieden; arm en eerlijk. Toen ik veertien jaaren bereikte, zag mij op zekeren dag de baronnes. Ik beviel haar; zij nam mij bij haar op 't adelijk slot, en vondt 'er genoeg in om mijnen ruwen aanleg te vormen. Zij gaf mij goede boeken in handen; ik las, leerde de fransche taal en musiek; mijne vermogens en denkbeelden ontwikkelden zich, maar tevens mijne ijdelheid; ja, ik werd, onder het masker der bescheidenheid, een ijdel, dwaas ding. — Ik was zeventien jaaren oud, toen de zoon van mijne wêldoenster, die in Sakfischen dienst was, verlof kreeg, om ons te bezoeken. Ik had hem nog nooit gezien. Hij was een fraai, verleidend jongeling. Hij sprak met mij van liefde, van trouwen . . . Hij was de eerste, die mijner bevalligheid hulde deedt . . . Zie mij niet aan, lieve Frederik! . . . Ik kan niet verder spreken.

FREDERIK; *slaat zijne oogen neder, en drukt haare hand aan zijn hart. Een wyl zwijgens.*

WILHELMINA.

Ik, ligtgeloovig schepsel, zag mijne onschuld bedrogen! Hij veinsde eene vuurige liefde voor mij te hebben; beloofde mij na den dood zijner oude moeder te trouwen; zwoer mij standvastigheid en trouw . .

Ach! . .

Ach! . . en ik vergat mijne braave ouderen . . . de lessen van onzen ouden predikant . . de weldaaden van mijner verzorgster. . . Ik was zwanger! . . Frederik! Frederik! zoo dikwijls ik naar gindschen kerktooren zie, zoo dikwijls staat onze zalige predikant met zijne zilveren haren voor mij; hoe roerde hij aan geenen dag, toen ik voor de eerstemaal ter biegt ging, mijn jeugdig hart! . . hoe vervuld was ik toen van hemelschen aandacht en deugd! Ô! toen had ik gewis, zeker van den zege, stout iedere zonde genaderd, en — Hemel! hoe was het mooglijk! . . . zulk een diepe, diepe indruk wischte een lichtzinnig, onbezonnen jongeling, door een paar blikken, door een paar woorden, uit! — Ik was zwanger. Wij ontwaakten beiden uit den zoeten droom, en het vreeslijk uitzigt in de toekomst kwelde ons. Ik had alles gewaagd; hij vreesde alleen den toorn zijner moeder; eene goede, maar eene onverbiddelijk strenge vrouw. o Hoe teder vleide hij, hoe dringend bad hij, dat ik hem niet zoude verraden; hoe overreedend en lieflijk beloofde hij mij eens alles te zullen vergoeden! — en ik gaf hem mijn woord, te zwijgen; den naam van mijnen verleider, even als zijn beeld, in mijn hart te verbergen; om zijnen wille alles te verdraagen, wat mij zoude overkoomen; want ik beminde hem zoo zeer — en ik heb veel geleden! — Hij ging gerust op reis; de tijd mijner verlossing kwam; ik konde mijnen toestand niet lan-

ger verbergen. Ach! men behandelde mij hard, toen ik bleef weigeren den vader van mijn kind te noemen. Men verftiet mij. Men dreef mij ten huize uit; en toen ik voor de deur van mijne bedrukte ouderen kwam . . liet men mij ook niet in. — Mijn vader wilde mij mishandelen, en mijne moeder rukte hem nog haastig weg, toen hij mij zijnen vloek wilde geeven. Mijne moeder kwam terug, en wierp mij een' daalder toe, die zij met een oogje aan haar' hals droeg, en weende . . . en ik heb haar zints dien tijd nooit weder gezien! Den daalder heb ik nog; (*zij haalt dien ten voorschijn*) liever hadde ik mij dood gehongerd, dan dat ik denzelven zoude hebben uitgegeeven. (*Zij beschouwt, kuscht en bergt dien weder.*) Zonder have en goed, zonder geld en genoeg en dwaalde ik den gantschen nacht in 't open veld. Eens kwam ik nabij de rivier, ginds, daar de molen staat; en ik gevoelde mij inwendig sterk gedreeven, om mij tuschen de molenraderen te werpen, en, zoodanig, een einde aan mijne rampen te maaken. Maar daadlijk stond weder de oude predikant voor mijne oogen, met zijn zagt, eerwaardig gelaat. Ik ging beevende terug, zag bevreesd óm, of de grijsaart niet agter mij stond. Zijne lessen en mijn vertrouwen op hem ontwaakten. De morgen kwam, ik begaf mij in zijn huis, Hij ontving mij minnelijk, en deed mij geene verwijtingen. Wat geschied is, zeide hij, is geschied. De Hemel vergeeft den be-

herouwhebgenden! Beter u, mijne dogter! dan kan nog alles goed gaan. Hier in 't dorp kunt gij niet blijven, dat zoude slechts verdriet voor u, en ergernis voor mijne gemeente zijn. Maar — hier drukte hij mij een stuk goud in de hand, en gaf mij eenen brief, dien hij voor mij hadt geschreeven, — gaa naar de stad, mijne dogter! gaa naar de oude, eerlijke weduwe, aan welke deeze brief gericht is, bij haar zult gij zeer wél worden ontvangen. Zij zal u ook zeggen, wat gij doen moet, om een eerlijk stuk broods te verdienen. Met deeze woorden lei hij zijne hand op mijn hoofd, en gaf mij zijnen zegen, en beloofde mij ook, mijnen vader te zullen bevreedigen. Ach! toen was ik nieuw gebooren! — Op den weg naar de stad verzoende ik met den Hemel. Ik beloofde plegtig om nooit van het pad der deugd afte wijken. Ik heb mijne gelofte gehouden. — Zie mij nu weder aan, lieve Frederik! (*Hij drukt haar spraakeloos in zijne armen; zij vaart, na eene wijle zwijgens, voort.*) Uwe geboorte baarde mij veel smart en veel blijdschap. Ik schreef tweemaal en aan uw' vader; maar — de Hemel weet of hij de brieven heeft ontvangen. Antwoord heb ik niet gekreegen.

FREDERIK; *levig.*

Niet?

WILHELMINA.

Niet woest, lieve Frederik! niet woest! Het was

toen oorlog, en zijn regiment stond ook in 't veld; 'er was eene verwarring in 't gantsche land, drie vorsten beoorloogden elkanderen; hoe ligt gaat 'er dan een brief verlooren! Neen, hij heeft hem voorzeker niet ontvangen; want hij was geen booswigt. Vervolgens heb ik hem niet weder willen ontrusten. Het was trotschheid, of zoo als gij 't noemen wilt. Ik dacht: als hij mij niet vergeeten heeft, dan zal hij immers wel koomen om mij te zoeken, en de predikant weet immers waar ik ben. Maar hij kwam niet, en eenige jaaren daarna hoorde ik zelfs (*met een zucht.*) dat hij gehuwd was! en toen gaf ik ook aan mijne laatste hoop vaarwel! Stil en eenzaam bewoonde ik eene schamele hut, verwierf ons onderhoud door den arbeid mijner handen, en onderrichtte tevens eenige kinderen, in 't geene ik zelf op 't slot geleerd had. Gij, lieve Frederik! waart mijne eenige vreugde; alles offerde ik aan uwe opvoeding op, alles, wat ik slechts uit mijnen mond konde spaaren. Mijne zorg bleef niet onbeloond; gij waart een goed kind, alleen uw wild jeugdig vuur, uw trek tot het soldaatenleven, uw zucht tot reizen, veroorzaakten mij veele zorgen. Eindelijk dacht ik, zoo als het de Hemel wil! is het zijne bestemming, nu, dan zal ik hem niet weêrhouden, ofschoon mijne scheiding van hem mij ook het hart breeke! Zoo, het ik u vóór vijf jaaren van mij gaan, en gaf u zoo veel mede als ik u kon geeven; mischien meer dan

ik u kon geeven; want ik was gezond, en wie gezond is, denkt altoos, nooit te kunnen ziek worden. Voorzeker, indien ik gezond ware gebleeven, zoo had ik meer verdiend, dan ik nodig had; ik ware, op mijne wijze, eene rijke vrouw geweest, en had u, lieve Frederik! 's jaarlijks nog iets kunnen bijzetten. Maar ik viel in eene langduurige, uitteerende krankheid. Toen hield mijne winst op, 't weinige dat ik bespaard had, was naauwelijks toereikende voor doctor, geneesmiddelen en oppasster. En dus moest ik vóór eenige dagen mijne kleine hut verlaten, dewijl ik de huur niet konde voldoen. Dus moest ik met deezen stok, deezen bedelzak, en deeze armoedige kleeding op de straat wankelen, en eene beete broods van de milddadigheid der voorbijgaanden smeeken.

FREDERIK.

Indien uw Frederik daarvan een voorgevoel hadt kunnen hebben, hoe bitter zoude hem iederé beet, elke dronk geworden zijn! Nu, de Hemel zij dank! ik ben weder hier, en ik blijf bij u, ik ga niet van u af; dat zal ik mijnen capitein schrijven. Hij moge 't neemen zoo hij wil; hij moge het deserteeren noemen; ik wijk niet van mijne moeder. Ach! niets, helaas, heb ik geleerd! geene kunst, geen handwerk; maar ik heb een paar wél-gespierde armen, ik kan den ploeg regeeren, en den dorsflegel behandelen. Ik zal mij voor knecht verhuuren, 'sdaags

werken, en 's nachts voor den een' of anderen advocaat copiëeren; want ik schrijf eene goede leesbaare hand; en dit ben ik aan u verschuldigd, lieve moeder! Ô, het zal wel gaan; de Hemel zal wel helpen; de Hemel is met hen, die hunne ouderen beminnen.

WILHELMINA; *hem, getroffen, in haare armen sluitende.*

Welke vorstin durft mij eene ruiling aanbieden!

FREDERIK.

Ik heb nog iets vergeeten, moeder! Hoe heet mijn vader?

WILHELMINA.

Baron van Wildenhein.

FREDERIK.

En hij woont hier op 't slot?

WILHELMINA.

Daar woonde welêr zijne moeder. Zij is dood. Hij heeft in Frankenland eene rijke vrouw getrouwd, en, zoo als men mij heeft verzekerd, ter liefde van haar, zijn vaderland voor altoos verlaaten. Hier woont ondertuschen een hofmeester, die naar zijn wélgevallen leeft.

FREDERIK.

Ik zal bij hem gaan, ik zal hem stout onder de oogen zien. Ik zal u op mijn' rug naar hem toe draagen. Hoe ver is Frankenland? twintig of dertig mijlen? zoo ver liep hij slechts? en toen was hij reeds zijn geveren ontloopen? — Waarlijk! een langzaam, kruipend

pend geweeten? zints twintig jaaren kruipt het hem na, en heeft hem nog niet ingehaald? — O, foei, foei! waarom moet ik mijnen vader kennen, als mijn vader geen goed mensch zij! mijn hart hadt immers genoeg aan eene moeder, eene moeder, die mij het beminnen leerde. Ach! waartoe dient mij een vader, die mij leert haaten? Neen, ik wil niet naar hem toe gaan. Hij moge blijven daar hij is, en zwelgen, en zich te goed doen, tot aan zijn laatste oogenblik; en dan moge hij zien, hoe hij met den Hemel vaardig worde. — Niet waar, moeder! wij hebben hem niet nodig; wij zullen . . . maar, wat deert u? . . uw oog is gebroken . . Moeder! wat deert u?

WILHELMINA; *zeer zwak en half onmagtig.*

Niets, niets! — De blijdschap . . het veele spreken . . Ik wenschte een weinig te rusten.

FREDERIK.

Hemel! nu zie ik eerst, dat wij op den landweg zijn. *(Hij klopt aan de deur.)* Hei, waard!

WAARD; *in 't venster.*

Nu, wat is 'er nu weêr te doen?

FREDERIK.

Spoedig, een goed bed voor deeze vrouw!

WAARD; *schimpend.*

Een bed? voor deeze vrouw? ha, ha, ha! Zij

B 4

heeft

24 DE ONECHTE ZOON,

heeft den voorgaanden nacht in mijn' stal gelegen,
en het vee betoverd. (*Hij trekt het venster toe.*)

FREDERIK; in woede een' steen op-
neemende.

Vervloekte hond! . . (*Hij werpt een' blik op zijne
moeder, en laat den steen vallen.*) Ach! mijne arme
moeder! (*Hij klopt, in wanhoopenden angst, aan een
boerenhuis, dat op den achtergrond staat.*) Holla!
Holla!

AGTSTE TOONEEL.

WILHELMINA, FREDERIK, EEN BOER.

BOER.

Goeden dag! Wat wilt gij?

FREDERIK.

Goede vriend! aanschouw deeze arme vrouw, zij
versmagt hier onder den open hemel. Zij is mijne
moeder; gun mij een plaatsje, waar zij een half
uur moge rusten. Ik bid u het, om Gods wil! De
Hemel zal 't u vergelden.

BOER.

Zwijg! ik heb u wél verstaan. (*de deur ingaande.*)
Lijs! schudt toch spoedig het bed wat op. Leg on-
dertusschen den jongen op de bank. (*Terugkoomende.*)
Wat rammel je daar lang en breed, van een Gods
loon, en Hemelsche vergelding! Als de goede He-
mel

met alle zulke wijjewasjes wilde vergelden , zoo hadt hij veel te doen. Allons! Pak aan! wij zullen deeze arme vrouw voorzigtig naar binnen brengen. Een bed, zoo goed als ik 't heb, anders vindt gij zeker niet veel bij mij. (*Zij draagen haar in huis.*)

Einde van het eerste bedrijf.

TWEEDE BEDRIJF.

Het tooneel verbeeld een vertrek in 't Boerenhuis.

EERSTE TOONEEL.

WILHELMINA, FREDERIK, EEN BOER,
EENE BOERIN.

WILHELMINA; *zit op een houten driestaf,
haar hoofd krachteloos tegen de borst
van Frederik leunende.*

FREDERIK; *tegen den boer en zijne vrouw,
die vol angst heên en weêr gaan.*

Lieve menschen! hebt gij dan geheel niets? niets
om te versterken? niets om te verkwikken?

BOERIN.

Loop toch, vader! en haal een flesch wijn, van
onzen buurman den waard.

FREDERIK.

Och, laat dat slechts! Zijn wijn is wrang, gelijk
zijn hart. Mijne moeder heeft 'er van gedronken;
ik vreeze dat hij haar tot vergif geworden is.

BOER.

Zie toch eens, moeder! de zwarte hen heeft ge-
kookeld. Een versch ei, week gekookt . . .

BOERIN.

Of een handvol rijpe besen . . .

BOER.

BOER.

Of . . . het beste dat ik heb . . . een stukje spek.

BOERIN.

'Er staat ook nog een half mutsje brandewijn beneden in den melkkelder.

FREDERIK; *getroffen*.

Gods loon en zegen voor uwe hartelijke bereidwilligheid! Hebt gij 't gehoord, moeder!

WILHELMINA; *knikt met het hoofd*.

FREDERIK.

Belieft u iets daarvan?

WILHELMINA; *wenkt van neen met haare hand*.

FREDERIK.

Zij wil niet! Is 'er dan geen *Doctor* hier nabij?

BOER.

Aan 't eind van het dorp woont een paardendokter; anders heb ik gedurende mijn leven geen dokter gezien.

FREDERIK.

O Hemel! wat zal ik beginnen! . . . Zij sterft mij onder mijne handen. . . Goede Hemel! ontferm u! . . . Bidt, bidt, lieve menschen! ik kan niet bidden.

WILHELMINA; *met eene getrokene stem*.

Wees gerust, lieve Frederik! . . . ik ben wél . . . slechts zwak . . . zwak . . . een glas goeden wijn . . .

FREDERIK.

Ja, moeder! terstond, moeder! terstond! . . . Ach
He-

28 DE ONECHTE ZOON,

Hemel! van waar? . . geen geld . . niets, in 't geheel niets.

BOERIN.

Zie je, vader! hadt gij gisteren de pagt niet aan den amptman betaald. . .

BOER.

Ja, zeker, dan konden wij wel helpen. Maar hoe nu raad geschaft? Ik heb, zoo waar als ik eerlijk ben, geen stuiver in huis.

FREDERIK.

Dan zal ik . . ja ik zal bedelen! — En als men mij niets geeft, dan zal ik steelen! — Lieve menschen! past haar op! doet wat gij kunt! helpt, zoo als gij kunt! Ik ben spoedig weder bij u. (*Hij vliegt de deur uit.*)

TWEEDE TOONEEL.

WILHELMINA, BOER, BOERIN.

BOER.

Als hij naar onzen predikant gaat, die zal hem zeker geeven.

WILHELMINA.

Leeft dan de oude predikant nog?

BOERIN.

Och neen! die braave heer stierf vóór twee jaaren, oud en des levens sat.

BOER.

BOER.

Hij ging uit als eene lamp.

BOERIN; *de oogen droogende.*

Wij hebben lang om hem geweend.

BOER; *ook zijne oogen droogende.*

Hij was onze vader.

WILHELMINA; *zeer ontroerd.*

Onze vader!

BOERIN.

Zoo eenen krijgen wij niet weêr.

BOER.

Nu, nu! elk in eer — men moet niemand verachten. Onze tegenwoordige leeräar is ook een wakker, braaf man!

BOERIN.

Ja, toch vader! maar zoo jong.

BOER.

Zeker, het wil hem alles niet zoo wêl staan; men stelt zoo schielijk geen vertrouwen in hem; maar de oude leeräar is toch ook eens jong geweest!

BOERIN; *tegen Wilhelmina.*

Deeze was gouverneur bij den jongen heer; de Baron was destijds zeer wêl over hem voldaan! en heeft hem toen de plaats gegeven.

BOER.

Die zal hij dan ook wel verdiend hebben; want

on-

30 DE ONECHTE ZOON.

onze freule is eene zeer vriendelijke, beminnelijke dame.

BOERIN.

In 't minst niet trots. Als zij in de kerk kooft, dan knikt zij hier en daar, en overal rondsóm alle boerinnen toe.

BOER.

En als zij in haar gestoelte treedt, dan houdt zij terstond den waaijer voor de oogen, en bidt zeer aandachtig.

BOERIN.

En geduurende de predikaatsie wendt zij geen oog van den predikant.

WILHELMINA; ontzet.

Welke freule?

BOER.

De dogter van onzen heer Baron?

WILHELMINA.

Is zij hier?

BOER.

O je! weet je dát niet? Toekoomenden vrijdag worden het reeds vijf weeken, dat de heer Baron met zak en pak op het slot kwam.

WILHELMINA.

Baron van Wildenheim?

BOERIN.

Dezelfde.

WIL-

WILHELMINA.

En zijne gemaalin?

BOER.

De genadige vrouw is gestorven. Veele duizend mijlen van hier hebben zij te samen in Frankrijk gewoond. Zoo lang als zij leefde, is de genadige heer in 't geheel niet hier geweest. Dat heeft ons dikwijls zeer leed gedaan. (*Als in 't geheim en in vertrouwen.*) Men zegt, dat zij eene hovaardige dame geweest is Nu, nu; van dooden moet men geen kwaad spreken. Onze genadige heer is toch altoos een goed heer! Naauwelijks hadt zij de oogen geflooten, of hij liet inspannen, en reed naar Wildenheim. 't Is ook zijn geboorteplaats; hij is immers hier groot geworden, heeft in 't open veld meenig een' bal met mij geslagen, en onder den lindenboom des zondags meenig dansje met mijne vrouw gedaan; weet gij 't nog, Lijsje?

BOERIN.

O je! ik zou 't niet weten! De jonker droeg eenen rooden rok, en kostbaare gespen met blinkende steenen.

BOER.

Vervolgens, toen hij officier werdt, was hij wel zoo wat een lustige vogel; maar jeugd heeft zelden deugd; de grond was toch goed, en de beste aarde brengt zomtijds ook onkruid voort.

BOE.

BOERIN.

Ja, weet gij, vader! welk een spektakel hij maakte, met de dogter van Bütcher — dit was niet fraail!

BOER.

Och, zwijg! wie zou zulke oude soepen weêr op tafel brengen! Gij weet immers niet eens of hij de vader van 't kind was; zij heeft het immers nooit bekend.

BOERIN.

Niemand anders dan hij; daarop verwed ik mijn zondagspak en mijne muts met gouden franje. Neen, vader! dat moet je niet verdedigen; dat was godloos! Wie weet, waar dat arme mensch van honger en kommer gestorven is! En haar vader, de oude Bütcher, hadt nog wel langer geleefd, als hij dat hartzeer niet hadt moeten verduuren.

WILHELMINA; *valt in onmagt.*BOER; *zulks het eerst ziende.*

Lijsje! Lijsje! vat aan! sapperloot, vat aan!

BOERIN.

Ach, lieve Hemel! die arme vrouw!

BOER.

Spoedig met haar in de kamer, op bed! en dan zullen wij naar den heer pastoor zenden, want zij zal bezwaarlijk den morgen beleeven. (*Zij brengen haar weg.*)

D E R.

DERDE TOONEEL.

(Een kamer in 't slot.)

EEN BEDIENDE zet het ontbijt klaar; op tafel staat
een licht, en daarbij ligt een zwavelstok. DE
BARON treedt binnen, in zijn' japon.

BARON.

Slaapt de vreemdeling nog?

BEDIENDE.

Neen, hij is reeds gekapt.

BARON.

Dat had ik kunnen denken. — De gansche voor-
zaal riekt naar *poudre à la murechal*. Roep mijne dog-
ter. (Bediende vertrekt.) Ik denk ((terwijl hij een pijp
slopt en aansteekt.)) steeds, de oude geheimraad heeft
mij daar een' lasbek op den hals gezonden. Alles
wat hij zegt en doet, is zoo oppervlakkig en laf als
zijn gezigt. — Neen, ik zal mij niet overijlen;
daartoe is mijne dogter mij te lief. Wij moeten den
jongen heer eerst wat beter leeren kennen. Uit
oude vriendschap maakt men geene dogter ongeluk-
kig. Het arme meisje zeide ligt in haare onnozel-
heid: ja! en zate dan te jammeren en te kermen
over haaren vader, die de zaak beter hadt moeten
weeten. Jammer, eeuwig jammer dat het meisje
geen jongen is geworden, dat de naam van Wilden-
heim

heim moet uitsterven, gelijk het vlammetje, dat ik hier uitblaas. (*hij blaast den zwavelstok uit.*) — Mijne schoone goederen, mijne heerlijke aanleggingen, mijne braave, wélgezeten boeren . . . alles, alles in vreemde handen! dat is recht dom! recht dom!

— VIERDE TOONEEL.

DE BARON, AMALIA; *in lugtige morgenkleeding.*

AMALIA; *hem de hand kuschende.*

Goeden morgen, lieve vader!

BARON.

Goeden morgen, Amalia! wél gerust?

AMALIA.

O ja!

BARON.

Inderdaad? zeer wél gerust? niet een weinig onrustig?

AMALIA.

Neen; slechts hebben de muggen mij een weinig om de ooren gesuist.

BARON.

De muggen? nu, dat kan nog gaan! daarvoor moet men met geneverstruiken laten rooken. De muggen kan men eerder verdrijven dan de grillen.

AMALIA.

Als men de grillen verdrijven wil, dan moet men erwten met wat kwik laten kookken; daarvan sterven ze.

BARON; *lachende.*

Zoo? — Wél u, als gij nog geene andere grillen kent, dan zulke, die men met een bord vol erwten dooft!

AMALIA.

Ha! gij meent grillen in 't hoofd? Neen, die heb ik niet.

BARON.

Zoo veel te beter! Hoe zoude ook een jong meisje van zestien jaaren aan grillen in 't hoofd koomen? Gij hebt een vader, die u mint; en een minnaar, die verlof vraagt om u te minnen. Hoe behaagt u graaf van der Mulde?

AMALIA.

Heel wél!

BARON.

Word gij niet rood, als ik hem noem?

AMALIA; *zich aan de wangen voelende.*

Neen!

BARON.

Niet! hm! hm! — Hebt gij misfehien niet van hem gedroomd?

AMALIA.

Neen!

BARON.

Hebt gij in 't geheel niet gedroomd?

AMALIA; *zich bedenkende.*

Ja, van onzen *Domine* heb ik gedroomd.

BARON.

Ha ha! hoe hij voor u stond, en van u den ring eischte?

AMALIA.

Och neen! dát niet! ik droomde, dat wij nog in Frankenland waren, dat hij nog onze *gouverneur* was! en dat hij zoude vertrekken; en ik weende zoo zeer.

BARON.

En de vader lachte, en de moeder scholdt . . . niet waar? . . . Ja, ja, dat was een zot tooneel; het vertoont zich nog levendig voor mij.

AMALIA.

Toen ik wakker werdt, waren mijne oogen inderdaad nat.

BARON.

Hoor eens, Amalia! als gij weder van den *Domine* droomt, droom dan, dat hij voor 't outer staat, dat gij en de Graaf van der Mulde voor hem staan, en ringen wisselt. Wat dunkt u daarvan?

AMALIA.

Indien gij 't beveele, lieve vader! zeer gaarne!

BARON.

Te duivell! neen: ik beveel het niet. Maar ik wil weten, of gij hem mischien bemint? Gij hebt hem toch reeds voorgaanden winter, toen wij een paar dagen in de stad waren, op 't bal gezien.

AMALIA.

Zoude ik hen dan allen beminnen, die ik op 't bal gezien heb?

BA-

BARON.

Amalia! Amalia! wees niet dwaas! ik meen, de Graaf van der Mulde heeft toen rondsöm u gedwaald en gedraaid, heeft een paar fraaije menuëtten met u gedanst, heeft u *eau de mille fleurs* op uw zakdoek gegooten . . . en de goede hemel weet, wat hij u bij dat alles gezegd heeft!

AMALIA.

Ja, dat weet de goede hemel! ik weet 'er niets meer van.

BARON.

Niet?

AMALIA.

Indien het u behaage, zoo wil ik 't mij wel zien te erinneren.

BARON.

Neen, neen, dat is onnodig! wat men zich eerst erinnert, haalt men uit een' hoek van 't geheugen ten voorschijn, en niet uit een' hoek van 't hart. — Gij bemint hem dus niet?

AMALIA.

Ik? ik geloof neen!

BARON; *by zich zelyen.*

Ik geloof ook van neen! — Ik moet u nochtans zeggen, hoe zijn bezoek en mijne vraagen zaamvoegen. Zijn vader is geheimraad, een rijk, voornaam man; rijk en voornaam! — hoort gij?

AMALIA.

Ja, lieve vader! als gij 't beveelt! — Maar *Dominé* heeft mij altoos gezegd, dat ik op zoodanige zaaken geen acht moest geeven. Stand en rijkdom zijn gaven van het lot.

BARON.

Nu, nu! daarin heeft hij ook gelijk! Maar als 't juist zaamenloope, dat stand en rijkdom der verdiensten de hand bieden, dan is het toch nog beter, begrijpt gij?

AMALIA.

Volkoomen! (*Naïf, zonder eenige bedoeling.*) Is dat het geval bij den Graaf van der Mulde?

BARON; *verlegen.*

Hm! hm! zijn vader heeft gewigtige diensten aan den Staat beweezen. Hij is mijn oude vriend — hij leerde mij uwe moeder kennen, en zoo heb ik altoos veel van hem gehouden; en dewijl hij een huwelijk tussehen u en zijn' zoon zoo bartelijk wenscht, en hij denkt, dat gij den jongen heer door den tijd wel zult beminnen.

AMALIA.

Denkt hij dát?

BARON.

Ja! Maar het schijnt mij, als of gij niet van zijn denkbeeld zijt?

AMALIA.

Niet zoo recht! Doch, als gij 't beveelt, lieve vader! . .

BA-

BARON.

Voor den duivel! ik zegge u, dat men voortgelijke zaaken niet beveelt. Een huwlijk zonder liefde is eene galei. Soort bij soort voegt wel. Ik paar geen nachtegaal met een' vink. Wilt gij malkanderen hebben, zoo is 't goed; wilt gij malkanderen niet hebben, zoo laat het blijven. (*Bedaard.*) Ziet gij, Amalia! alles hangt daarvan af, of gij hem kunt beminnen? Is dat zoo niet, dan zenden wij hem met *protest* terug.

AMALIA.

Lieve vader! het kooft mij in 't geheel niet zoodanig voor, als of ik hem zoude kunnen beminnen. Ik heb in romans zoo veel van liefde geleezen, hoe wonderlijk en bijzonder men daarbij moet gesteld zijn.

BARON.

Och wat! loop met je romans naar den drommel! Die weeten 'er den henker van! 'Er zijn zulke zekere gewaarwordingen, die men alleen door onderzinding leert kennen. — Wacht, ik zal 'er u een weinig naar vraagen! Maar, Amalia! oprecht. Amalia! oprecht.

AMALIA.

Ik heb nooit gelogen.

BARON.

Hoort gij gaarne van den graaf spreken?

AMALIA.

Goed of kwaad?

BARON.

Goed! goed!

AMALIA.

Och ja! ik hoor gaarne van alle menschen goed spreken.

BARON.

Maar voelt gij geene warmte, als men van hem spreekt? (*Zij schuift het hoofd*) Zijt gij niet verle-
gen? — (*als vooren.*) Wenscht gij somtijds niet, dat
men van hem spreekte, en durft 'er toch zelf niet van
beginnen? (*als vooren.*) Verdedigt gij hem niet, als
hem iemand mischien lastere?

AMALIA.

Als ik kan . . . o ja — onze *Domine* . . .

BARON.

Laat thans den *Domine* in rust. Hoe zijt gij te
moede, als gij den graaf ziet?

AMALIA.

Zeer wel.

BARON.

Wordt gij niet een weinig verlegen, als hij u te
na komt?

AMALIA.

Neen! (*zich ijlings bezinnende.*) Doch ja! ééns!

BARON.

Ha! ha! thans komt het!

AMALIA.

Het was op 't bal, toen hij mij op den voet tradt.

BA-

BARON.

Wees toch niet dwaas. Amalia! — Slaat gij de oogen neder als hij voor u staat?

AMALIA.

Dat doe ik voor niemand.

BARON.

Trekt gij niet aan uw' halsdoek, of aan uwe tablier, als hij met u spreekt?

AMALIA.

Neen!

BARON.

Gloeit uw gezigt niet, als hij u iets aartigs zegt? zoo iets, dat op liefde en huwelijk betrekking heeft?

AMALIA.

Heeft hij mij iets zoodanig gezegd? — Ik weet het niet.

BARON.

Hm! hm! — (na eenig zwijgen.) Hebt gij ook zomtijds wel gegeeuwd, als hij met u sprak?

AMALIA.

Neen, lieve vader! dat past niet.

BARON.

Maar is u 't geeuwen wel overgekomen?

AMALIA.

Och ja, lieve vader!

BARON.

Zoo? dan is 'er weinig hoop! — Vindt gij hem schoon?

AMALIA.

Dat weet ik niet.

BARON.

Weet gij niet wat schoon is?

AMALIA.

Zeker! maar ik heb hem, in dit opzigt, nog nooit beschouwd.

BARON.

Dat is erg! Wat gevoelde gij, toen hij gisteren avond aankwam?

AMALIA.

Ik ergerde mij; want ik was juist met *Domine* naar den romanesken heuvel gewandeld, toen mij de bediende zoo ongelegen afriep.

BARON.

Ongelegen? . . . Zoo? . . . Nu nog ééne vraag: Hebt gij niet veellicht reeds heden, zonder het te willen, n-keuriger laten kappen, en eene andere negligée verkoozen?

AMALIA; *zich beziende.*

Deeze is immers nog niet vuil, lieve vader! Ik heb die immers slechts gisteren en eergisteren aan gehad!

BARON; *bij zich zelve.*

„Daar is weinig troost te vinden!” — Derhalven, lief kind! met den Graaf is 't niets!

AMALIA.

Indien gij beveelt, . . . waarom niet?

BARON; *driftig.*

Hoor, Amalia! als gij met uw haatlijk bevelen mij nog eens in 't vaarwater komt, zoo . . . zoo . . . zoo ben ik in staat om het inderdaad te bevelen. — (*Bedaarder.*) U gelukkig te zien, is mijn wensch; en geen bevel maakt gelukkig. De echt, mijn kind! is een kwalijk klinkend *duet*, als de toonen niet zaamenstemmen; daarom heeft de groote *Componist* de zuivere harmonie der liefde in ons hart gelegd. — Weet gij wat, Amalia! ik zal den *Domine* bij u zenden.

AMALIA; *viendelijk.*

Den predikant?

BARON.

Hij zal u de pligten van den echten staat verklaren; dat kan de *Domine* beter dan de vader. Onderzoek u, en als gij denkt, dat de Graaf de man is jegens wien gij deeze pligten kunt vervullen . . . nu dan, in 's Hemels naam! — Tot zoo lang niets meer daarvan. (*Hij roept.*) Hendrik! (*Deeze koopt.*) Gaa naar den *Domine*, en verzoek hem een kwartiertje te willen hier koomen, indien zijne bezigheden het toelaaten.

AMALIA; *terwijl de Bediende vertrekt.*
Mijn compliment.

BARON; *op zijn horologie ziende.*

De heer kamerjonker heeft verduiyeld veel tijd
no-

nodig om zich te kleeden. Hebt gij reeds gedronken, Amalia? Schenk voor u in!

— AMALIA; *plaatst zich aan de theetafel en ontbijt.*

BARON.

Wat is 't voor weêr? Hebt gij reeds buiten geweest?

AMALIA.

O! ik was om vijf uuren reeds in den tuin. Het is een zeer schoone morgen.

BARON.

Dan kon men nog een uurtje op de jacht gaan. Ik weet toch met dat schepzel niets te beginnen. Hij maakt mij den tijd verschriklijk lang . . Ha! onze gast!

V I J F D E T O O N E E L.

DE BARON, AMALIA, DE GRAAF.

DE GRAAF.

Ah, bonjour! mon Colonel! — Genadige freule! ik kussche uwe hand.

AMALIA; *buigt zich zwijgende.*

BARON.

Goeden morgen! goeden morgen! Ei, heer graaf! het is reeds laat. Buiten moet men vroeg opstaan.

DE GRAAF.

Pardonnez, mon Colonel! na dat het zes uuren hadt gefla-

flagen, ben ik opgestaan; maar mijn *homme de Chambre* heeft mij eene *betise* gemaakt, die *pour le moment* in 't geheel niet te verzetten is.

BARON.

Ei, ei! dat doet mij leed!

DE GRAAF; *terwijl hij de thee aanneemt, die Amalia hem aanbiedt.*

Onderdanige slaaf! Is het Hebe zelf, of is het Venus *à la place* van Hebe?

BARON; *eenigzins moeilijk, terwijl Amalia zich lagchende buigt.*

Noch Venus. noch Hebe, maar Amalia Wildenheim, met uw verlof. — Dan, mag men uw verlies weten?

DE GRAAF.

O Hemel! help mij toch deeze *triste* crinnering verbannen. Ik ben daar in een *labyrint* van verlegenheid *geënvlopperd*; ik denk, dat ik deswegens zelf een' brief zal moeten schrijven.

BARON.

Nu, het ongeluk is immers niet zoo heel groot!

DE GRAAF; *terwijl hij de thee drinkt.*

Een waare *nektar*, genadige freule! doch, hoe kan het anders uit uwe schoone hand?

BARON.

Men heeft mij deezen *nektar* voor Congo-thee verkogt.

AMALIA

AMALIA.

Gij hebt ons tot nog toe niet gezegd, heer graaf! wat gij verloren hebt?

BARON; ter zijde.

„Het verstand.”

DE GRAAF.

Gij beveelt; uw slaaf gehoorzaamt. Gij seheurt weder wonden op, die uw gezigt nauwlijks hadt geheeld. Mijn *homme de chambre*, die *vautrien*, o, het verlies! is een *mauvais sujet*. — Toen hij eergisteren avond inpakte, zeide ik tot hem, *Henri!* zeide ik tot hem, gints in 't venster staat de kleine pot met *pommade* — verstaat ge, genadige freule! ik zeide 't hem uitdruklijk; vergeet hem niet! pak hem in! ik repeteerde dat wel drie- of viermaalen. Gij weet, *Henri!* zeide ik tot hem, dat ik zonder deezen pot met *pommade* niet zijn kan. Want, verstaat ge, genadige freule! die *pommade* wordt geheel niet in ons land gemaakt; men kan ze hier niet maaken; men kan ze de *odeurs* niet geeven. Ik zeg u, zij is *incomparable*; zij komt *tout droit* uit *Parijs*. De maaker daarvan is *Parfumeur du Roi*. Meer dan eens ben ik *de jour* geweest bij haare Doorlugtigheid, Prinses Adelaide, dat zij tot mij zeide; mijn hemel! *Comte!* zeide zij, de gansche *antichambre* is *geparfumeert*, zoo dikwijls gij bij mij *de jour* zijt. Nu bidde ik u, genadige freule! oordeel! ik bidde u, *mon Colonel!* glad vergeeten, een ganschen pot met *pommade*
glad

glad vergeeten! Hij is in 't venster blijven staan, zoo waar als ik een *Cavalier* ben!

AMALIA; *lagchende.*

Dat is verschriklijk!

BARON.

Als 'er slechts de muizen niet aankoomen!

DE GRAAF.

Voilà, mon Colonel! eene nieuwe *raison*, die mij tot wanhoop brengt. En zoudt gij gelooven, dat dit mensch, deeze *Henri*, dertig jaaren in onzen dienst is geweest? Dertig jaaren lang is hij verzorgd geweest, van alles wat een mensch van zijne *extractie* kan nodig hebben! En de dank? wat doet hij? . . . ik bidde u, hij vergeet, zoo waar als ik een *Cavalier* ben, den pot met *pommade*, in 't venster laat hij hem staan. — *o Ciel!* . . . en veellicht vreeten de muizen het delicaatste *parfum* op, dat Frankrijk immer opleverde. Doch het was mij niet langer mogelijk mijnen toorn te *modereeren*. Ik gaf hem op 't oogenblik zijn afscheid.

BARON; *ontzettende.*

Hoe! eenen dertigjaargen dienaar? —

DE GRAAF.

O, Wees gerust; ik heb reeds een' anderen in petto; een *excellent* mensch; hij kapt *à merveille!*

AMALIA.

En de arme *Henri* moet om deeze kleinigheid . .

DE GRAAF.

Wat zegt gij, genadige freule! *Bagatelle?*

AMALIA.

Een mensch uit zijne broodwinning te zetten.

DE GRAAF.

Hemel! kan ik minder doen? hij heeft mij, om zoo te spreken, buiten *pommade* gezet.

AMALIA.

Ik bid voor hem.

DE GRAAF.

Uwe *sentimenten* verrukken mij; maar men moet geen misbruik van uwe goedheid maaken. Het mensch heeft eene *quantité* kinderen, die met den tijd, als zij tot een *age mûr* zullen gekoomen zijn, den dwaazen vader wel zullen kunnen onderhouden.

AMALIA.

Ook familie! o, ik bidde u zeer hartelijk, heer graaf! houd hem!

DE GRAAF.

Gij zijt *aimable*, mijne freule! zeer *aimable*, gij beveelt; uw slaaf gehoorzaamt. *Henri* zal blijven, om u het kleed te kusschen.

BARON; *de handen ongeduldig
wrijvende; ter zijde.*

Neen, dat is niets! weg met den lafbek! (*overluid.*) Wat dunkt u, heer graaf! als wij vóór 't eeten nog een uurtje op de jagt gingen?

DE

GRAAF; de toppen van zijne vingers
kuschende.

Bravo, mon Colonel! een charmante inval! ik accepteer de partij? — Gij zult, genadige freule! mijne elegante jagtkleeding zien. Gij zult ze naar den nieuwsten smaak vinden. Ik heb ze *expres* voor deeze partij laten maaken. — En mijn geweer, *monfieur le Colonel!* de loop is met *paarl d'amour* ingelegd; men kan geen' arbeid van beter *gout* vinden, zelfs mijn wapen is 'er in gegraveerd.

BARON; droog.

Kunt gij ook fchieten?

GRAAF.

Ik ben slechts eenige maalen in mijn leven op eene jagtpartij geweest, maar *par hazard* heb ik niets geattrapeerd.

BARON.

Ik heb daar een oud, onöoglijk geweer; maar ik haal 'er mijn' vogel mede uit de lucht.

BEDIENDE; inkoomende.

De *Domine* dient zich aan.

BARON.

Nu, spoedig, heer graaf! fchiet uwe elegante jagtkleeding aan; ik zal terftond koomen om u af te haalen.

GRAAF.

Ik vlieg, mijne fchoone *freule!* het is eene *facrifice*;

fice, die ik uwen vader doe, dat ik mij voor eenige uren van zijne *aimable* dogter scheide. (*Hij vertrekt.*)

BARON.

Hoor, Amalia! het zal naauwelijks nodig zijn dat ik met den *Domine* spreek, en dat hij met u spreekt. Doch, dewijl hij 'er is, zoo laat ons alleen. Ik heb, behalven dat, hem ook nog over iets anders te onderhouden.

AMALIA; *onder 't heên gaan.*

Lieve vader! ik denk, dat ik den graaf nooit zal beminnen.

BARON.

Naar uw welgevallen.

AMALIA; *den Heer Eerman in de deur ontmoetende; zeer vriendelijk.*

Goeden morgen, goeden morgen, lieve heer Eerman!

ZESDE TOONEEL.

DE BARON, DE HEER EERMAN.

EERMAN.

Op uw bevel, heer overste!

BARON.

Zonder omstandigheden. Vergeef mij, indien mischien mijne boodschap ongelegen kwame. Ik zal u de zaak in drie woorden zeggen. Men heeft mij gisteren ayond eene erbarmelijke overzetting uit het fransch

fransch gezonden, welke voor omtrent twintig jaaren het licht zag. Ik zelf bezitte een recht aartig Duitsch origineel, waarvan ik, zonder roem gezegd, zelf de autheur ben; en nu begeert men, dat ik mijn' naam zal uitschrappen, en het met die naare overzetting te zaamen zal laten binden. Nu wilde ik u, mijn heer, als *corrector* van mijn boek, eens vragen, wat u daar van dunke?

EERMAN.

Inderdaad, heer Overste! die *allegorie* verstaai ik niet.

BARON.

Niet? hm! hm! dat doet mij leed! Ik dacht dat ik het al wonderlijk verstandig had ingericht. Derhalven, kort en goed, *Domine!* de jonge graaf van der Mulde is hier, en wil met mijne dogter trouwen.

EERMAN; *verschrikt, doch zich terstond herstellende.*

Inderdaad?

BARON.

Het schepzel is kamerjonker, en ter waereld niets meer. — Hij is . . . hij is . . . in 't kort — hij behaagt mij niet.

EERMAN; *wat schielijk.*

En freule Amalia?

BARON; *Amalia naarbootsende.*

Zoo als gij beveelt . . . als gij beveelt . . . wat gij beveelt. Nu, nu, *Domine!* ik denk, (zoo veel

verstand verönderfeld gij wel in mij) ik denk, dat ik hier niets heb te beveelen. Zoo maar de hersenkas van het mensch slechts niet zoo geheel ledig, en zijn hart op de rechte plaats waren; dan zag ik 't zeker gaarne, want zijn vader is mijn oude vriend, en voor 't overige is de partij zeer voordeelig.

EERMAN.

Voor 't overige, heer overste! wat blijft 'er dan nog in een' man *overig*, wiens hoofd en hart niet deugen?

BARON.

Nu, ik meene dus: stand, aanzien . . . *Domine!* ik zal u mijne denkbeelden over dit punt voorleggen. Zoo Amalia een' anderen beminde, zoude ik 'er geen woord tegen zeggen; ik zoude ook niet vragen; hoe heet de man? maar (*op zyn hart wyzende.*) hoe staat het hier met den man? antwoord: goed! Nu dan in 's Hemels naam! daar hebt gij mijnen zegen. — Maar Amalia is op niemand verliefd, en dat verandert het oogpunt.

EERMAN.

En zal ook nooit beminnen?

BARON.

Dat zeker is weder eene andere vraag. Nu ik wil immers ook niet . . . ik staa 'er immers niet op . . . ik wenschte alleen te doen, waartoe ik verplicht ben, op dat de oude graaf van der Mulde niet boos worde, als ik den wissel niet *honoreer*, die hij op mijne

mijne dogter getrokken heeft, want ik heb nog meer vriendelijke *valuta* van hem ontvangen. Hierom wenschte ik, *Domine*, dat gij Amalia spraakt; zoo eene kleine *præambule* maakte, en haar rond en duidelijk de pligten van eene vrouw, en van eene moeder verklaarde; en als zij dat alles wel begreepen heeft, dan is de vraag, of zij lust hebbe deeze pligten aan de zijde van den kamerjonker uitte oefenen. Zegt zij, neen! dan *basta!* geen woord verder. Wat dunkt u daarvan?

EERMAN.

Ik! — 't kooft mij zwaar voor. Ik ben tot uw dienst. Ik zal met de freule spreken.

BARON.

Ja, ja, doe dat. (*zugtende*) Ach! die steen is afgewenteld; maar daar ligt 'er mij nog een andere op de borst, en deeze is zwaarer. Gij verstaat mij. Hoe is 't, *Domine!* nog niets ontdekt?

EERMAN.

Naar mijn vermogen; maar tot nog toe vergeefs.

BARON.

Geloof mij, dat kost mij meenig eene nachtrust. Men doet zomtijds zoo een' dwaazen sprong in de jeugd, en gawe in rijper jaaren dikwijls zijn geheel vermogen, om dat slechte, losse bedrijf weder uitte wisschen; want de mensch, die niet zoo recht vrij en zonder vrees zijn hoofd durft omdraaijen, om in zijn voorgaand leven terug te zien, o! die blijft

toch steeds een ellendig mensch! te meer dewijl de terugblik met het vooruitzicht zoo naauw te zaamen hangt. — Ziet het 'er van *achteren* donker uit, dan hangt 'er ook van *vooren* een onweêr — Nu, nu; wij zullen het beste hoopen. Vaarwél, *Domine!* ik gaa een weinig op de jagt. Beproof inmiddels uw geluk, en deezen middag eet gij bij mij. (*Hy vertrekt.*)

E E R M A N.

Welk een verzoek! — (*hevreest omziende.*) Als ze mij slechts niet terstond in den mond loope! Ik moet mij eerst herstellen, mij vóórbereiden; op dit oogenblik is 't mij onmogelijk. — Eene wandeling in 't veld, en een vuurig gebed ten Hemel! — Dan zal ik terug koomen; maar ach! slechts de leeráar mag wederkoomen, den mensch moet ik te huis laten. *Hij vertrekt.*

Einde van het tweede bedrijf.

D E R;

D E R D E B E D R I J F.

Het tooneel verbeeld een plaats in 't open veld.

E E R S T E T O O N E E L.

*FREDERIK; alleen, eenige kleine stukken
gelds, op de vlakke hand houdende.*

Terugkeeren, met deeze weinige stuivers? Terugkeeren, om mijne moeder te zien sterven? . . Neen, liever in 't water springen — liever tot in de nieuwe wereld loopen. — Ach! aan mijne voeten hangt lood; ik kan niet voorwaards, ik kan niet achterwaards. — Het gezigt van gindsche strooijendak, onder 't welk mijne moeder lijdt . . . waaröm moet ik immer derwaards zien? Zyn 'er geene bloeiende velden en lagchende dreeven rondom mij? . . . Waaröm steeds mijn oog zoo met geweld naargindsche hut getrokken, die alle mijne blijdschap en al mijn lijden bevat? . . . (Op 't geld ziende; bitter.) Is dat uwe weldaad, o menschen! — Deezen duit gaf mij een ridder op zijn moedig ros, met een' bedienden agter zich, wiens livrei van zilver fonkerde. — Deezen duit gaf mij eene gevoelige, bekoorlijke Dame, die uit haare koets was gesteege, om het schoone oord te beschouwen, te beschrijven; en deeze beschrijving daarna te laten drukken. — „Gindsche hut,” zeide ik tot haar;

en mijne traanen verhinderden mij meer te spreken.
 „Zij is recht schilderachtig,” antwoordde zij, en
 stapte in haare koets. — Deezen duit gaf mij een
 dikke geestelijke met een groote pruik, en scholdt
 mij voor een’ luiaard, een’ dagdief; en roofde dus
 de gansche waardij van zijne weldaad. (*Getroffen.*)
 Deeze drie stuivers gaf mij, ongevergd, een bedelaar,
 hij deelde zijnen schelling met mij, en wenschte ’er mij
 Gods zegen bij. ô, Deeze halve schelling zal aan
 génen dag veel gelden! waarlijk! de groote Rechter
 zal hem hoog inwifelen! (*Eene wyle zwijgende; voorts
 weder op ’t geld ziende*) Wat zal ik daarvoor koopen?
 Daarmede kan ik de spijkers niet betaalen, om de
 kist van mijne moeder te sluiten. — Naauwelijks ge-
 noeg voor een’ strop, om mij aan te hangen. —
 (*In de verte ziende.*) Dáár wenken mij de trotsche
 toorens van de vorstelijke residentie. Zal ik derwaards
 gaan, en barmhartigheid zoeken? — ô, in steden
 woont zij niet! De hut van den armen is haar paleis;
 het hart van den armen is haar tempel. — Zoo ’er
 toch een werver voorbijkwame; voor vijf ryksdaa-
 lers handgeld zoude hij den moedigen borst heb-
 ben . . Vijf rijksdaalers! — ô welk eene som! —
 zij staat mischien in dit oogenblik op meenig eene
 kaart! (*Het zweet van zijn voorhoofd veegende.*) Va-
 der! vader! over u dit angstzweet! over u de wan-
 hoop van een’ mensch, en alles wat daaruit kunne en
 moge ontstaan; en mogt gij ginds eens naar vergiffe-

nis smachten, zoo als hier mijne moeder naar eenen
dronk wijns. — (*Men hoort van verre jagtgedruisch*
'Er wordt een schot gedaan; men hoort holla! holla!
roepen; Frederik ziet om.) Jagers — denkelijk edel-
lieden . . . ja, ja! — nu mog ééns gebedeld, gebe-
deld voor mijne moeder! — Hemel! Hemel, laat ik
vermurwde harten vinden!

T W E E D E T O O N E E L.

FREDERIK, DE BARON, DE GRAAF.

BARON; één oogenblik op den Graaf wacht-
tende, die hem vermoeid naarkruipt.

Spoedig, spoedig, heer Graaf! — Ei, ei! dat was
verschrikkelijk gezworven! Ginds loopen de honden,
maar zij hebben het spoor verlooren, zij slaan niet
meer aan.

GRAAF; buiten adem.

Tant mieux, tant mieux! mon Colonel! Zoo kan
men hier dan eerst een weinig ademhaalen. (Hij leunt
op zyn geweer.)

BARON; blijft van verre en ziet naar
zyne honden.

FREDERIK; den Graaf eerbiedig naderende.
Genadige heer! ik bid u om een aalmoes.

GRAAF; hem met zyne oogen meetende.
Hoe, mon ami? Gij zijt verduiveld impertinent. Gij
hebt kneukels als een Hercules, en schouders als de

Kretenfer Milo; ik wed, dat gij in staat zijt, om een' os weg te draagen.

FREDERIK.

Indien uwe genade mij wil veroorlooven 'er de proef van te neemen.

GRAAF.

Onze politie is niet waakzaam genoeg tegen leëloopers en dagdieven.

FREDERIK; *met een veelbetekenend oog.*

Zoo kooft het mij ook voor. (*Zich tot den Baron keerende, die ten voorschijn komt.*) Genadige heer! ontferm u over een' ongelukkigen zoon, die voor zijne kranke moeder bedelt.

BARON; *tast in zyn' zak, en geeft hem eene kleinigheid.*

Het ware beter, zoon! dat gij voor uwe kranke moeder arbeidde.

FREDERIK.

Gaarne, gaarne! Maar heden is de nood te dringende. — Vergeef mij, genadige heer! 't geen gij mij daar geeft, is niet genoeg.

BARON; *verwonderd en glimlagchende.*

Is niet genoeg!

FREDERIK.

Bij den Hemel! het is niet genoeg.

BARON.

Wonderlijk! Maar ik wil niet meer geeven.

FRE-

FREDERIK.

Als gij een menschlievend hart hebt, zoo geef mij één' gulden.

BARON.

Dat is voor 't eerst in mijn leven dat een bedelaar mij vóórschrijft, hoe veel ik hem geeven moet.

FREDERIK.

Eén gulden, genadige heer! Gij redt daar door een' mensch van wanhoop.

BARON.

Mijn vriend! gij zijt niet wél by 't hoofd. Koom! Graaf!

GRAAF.

Allons, mon Colonel!

FREDERIK.

Om 's Hemels wille, mijne heeren! één' gulden, om twee menschen het leven te redden! — (*ziende dat zij zich verwijderen, valt hij op zijne knieën.*) Eén gulden, mijne genadige heeren! Gij zult nooit de zaligheid van een' mensch tot minder' prijs koopen! — (*Zij verwijderen zich verder, Frederik springt woedende, met ontbloot zijdgeweer, op den Baron toe, en vat hem in de borst.*) De beurs, of het leven!

BARON; verschrikt.

Hoe? wat? Hei! Hulp! hulp! — (*Eenige Jagers springen ten voorschijn, en ontwapenen Frederik. Midlerwijl is de Graaf weggeloopen.*) Straatroover!

FRE.

FREDERIK.

Hemel! wat heb ik gedaan?

BARON.

Brengt hem weg; geest wel acht op hem! Sluit hem in den tooren, ik zal terstond volgen.

FREDERIK; *knielende.*

Slechts ééne bede, genadige heer! Ik heb het leven verbeurd; doe met mij wat gij wilt; maar hulp! hulp voor mijne arme moeder! zij smacht in gindsche hut. — Zend 'er heen, of ik geloogen heb. Voor mijne moeder trok ik mijn' fabel; voor mijne moeder zal ik mijn bloed met blijdschap geeven.

BARON.

Voert hem weg, in den tooren, hoort gy? op water en brood!

FREDERIK; *terwijl hij weggeleid wordt.*

Vervloekt zij mijn vader, dat hy my het leven gaf!

BARON; *den derden jager roepende.*

Frans! Loop naar 't dorp; in 't eerste, tweede of derde huis; gij zult het immers wel vinden. Daar moet eene vrouw krank liggen. Is het zoo, geef haar dan deeze beurs.

JAGER; *vertrekkende.*

Zeer well!

BARON.

Eene zeldzaame omstandigheid, bij mijne arme ziel! Die jongman had iets edels in zijne oogen, en zoo het waarheid zij, dat hij voor zijne moeder be-
del-

delde, voor zijne moeder een straatroover werd . .
Nu, nu; dat zullen wij nader onderzoeken; dat le-
vert stof tot een *tafereel* voor *Meissner*. (*Hij vertrekt.*)

D E R D E T O O N E E L.

(*Het tooneel verbeeld een vertrek in 't slot.*)

AMALIA.

Waarom ben ik nu zoo verdrietig? Wie heeft mij iets gedaan? Ik wilde immers in dit vertrek niet gaan. Ik wilde in den tuin zijn, (*Zij wil vertrekken, maar keert terstond terug.*) Neen, dat wil ik ook niet. Doch ja, ik wil zien, of mijne auricula's nog bloeijen, en of de appelpit is opgekoomen, dien onlangs onze *Dominé* geplant heeft. Ô, die is zeker opgekoomen. (*Zich nogmaals omkeerende.*) Maar als 'er iemand kooft, en mij wil spreken, zoo ben ik niet te huis, en men moet mij eerst lang zoeken, en roepen en haalen. Neen, 't is beter dat ik hier blijve — Maar de tijd valt mij lang. (*Zij plukt eene bouquet in stukken.*) Hoor! de huisdeur gaat open . . . neen, het was slechts de wind. Ik moet eens zien wat mijne kanarievogels doen . . Maar als 'er nu iemand kooft, en mij niet in de zijkamer vinde? . . . Wie kan dan toch koo-
men? . . Waarom worden mijne wangen eenslags zoo heet? (*Na eenig zwijgen begint zij te weenen.*) Wat deert mij toch? (*snikkende.*) Waarom weene ik toch?

VIER.

AMALIA, EERMAN.

AMALIA; *zeer vriendelijk, terwijl zij
een' traan afveegt.*

Hal goeden morgen, lieve heer Eerman! — *Domine*
wilde ik zeggen. Verschoon mij, ik ben nog zoo
gewoon u slechts heer Eerman te noemen.

EERMAN.

Blijf altoos daarbij, lieve freule! ik hoor dat uit
uw mond zoo gaarne.

AMALIA.

Zeker?

EERMAN.

Zeker! — Maar, kooft het mij slechts zoo voor?
of hebt gij inderdaad geweend?

AMALIA.

Och! slechts een weinig; slechts één traan.

EERMAN.

Dan toch een traan! Durf ik vragen wat die deed
vlieten?

AMALIA.

Ik weet het niet.

EERMAN.

Misfchien de nagedachtenis uwer moeder?

AMALIA.

Ik zoude ja kunnen zeggen; maar — ik zoude u
eene onwaarheid melden,

EER-

EERMAN.

Dus een klein jufferlijk geheim? — Ik zal niet onbescheiden zyn. Vergeef mij, freule! dat ik op zulk een ongewoon uur hier verschijn. — Het is op bevel van uw' vader.

AMALIA.

Gij zijt mij elk uur wélkoom.

EERMAN.

Inderdaad? ben ik dat? o Amalia!

AMALIA.

Mijn vader zegt: hij, die uw' geest en hart vormt, is meer uw weldoener, dan hij, die u slechts het leven gaf. Dit zegt mijn vader, (*nederziende*) en mijn hart zegt dat ook.

EERMAN.

Hoe zoet beloont dit oogenblik mij mijne agtjarige zorgen!

AMALIA.

Ik was een wild meisje . . ik heb u het hoofd dikwijls recht warm gemaakt . . . het is billijk, dat ik u 'er recht lief voor hebbe.

EERMAN; *bij zichzelven.*

„o Hemel!” (*overluid en stamelende.*) Ik . . ik . . kom van mijn heer uw' vader . . . met een' last . . . willen wij gaan zitten?

AMALIA; *geeft hem spoedig een' stoel.*

Neem plaats. Ik sta liever.

EER-

EERMAN; *den stoel terug schuivende.*

Graaf van der Mulde is hier gekoomen? . .

AMALIA.

Ja.

EERMAN.

Weet gij ook met wat oogmerk?

AMALIA.

Hij wil mij trouwen.

EERMAN.

Hij wil . . . (*Eenigzins schielijk*) Maar, geloof mij, freule! uw heer vader zal u niet dwingen — Neen, dwingen zal hij u niet.

AMALIA.

Dat weet ik!

EERMAN.

Maar hij wenschte . . dat hij slechts van uwe neiging verzekerd ware . . . Ik zoude uwe neiging onderzoeken.

AMALIA.

Voor den Graaf?

EERMAN.

Ja . . . neen . . . tot den echten staat in 't algemeen.

AMALIA.

Wat ik niet kenne, is mij onverschillig; ik kenne den echten staat niet.

EERMAN.

Juist daarom ben ik hier, mijne freule! juist dat
is

is de last van mijnheer uw' vader. Ik zoude u de aangenaame en onāangenaame zijde van deezen stand doen zien.

AMALIA.

Voorreerst dan de onāangenaame, lieve heer Eerman! Ik bewaar het beste gaarne voor 't laatste.

EERMAN.

De onāangenaame? ... o Mijne freule! wanneer twee minnende, overeenstemmende harten elkanderen ontmoeten, dan heeft de echte staat geene onāangenaame zijde. Dáár wandelen een paar goede menschen hand aan hand. Waar zij op hunnen weg doornen ontmoeten, ruimen zij dezelve naarfzig en vrolijk weg; waar zij aan eenen stroom koomen, draagt de sterkere den zwakkeren 'er over; waar eene rots te bestijgen is, biedt de sterkere den zwakkeren de hand. Geluld en liefde zijn hunne gezellinnen. Wat den ongetrouwden onmooglijk zoude zijn, is voor vereenigden scherts; en als zij dan omhoog bij 't doelwit staan, droogt de zwakkere den sterkeren het zweet van 't voorhoofd. Vreugde en smart treden altoos te gelijk bij hen in; nooit herbergt de een den kommer, als de blijdschap de gast van den anderen is. Een lagchje op beider wangen, of traanen in beider oogen. Maar hunne blijdschap is levendiger dan de blijdschap van één eenigen; want mededeeling vergroot de blijdschap en leenigt de smart. Dus is hen leven een schoone zomerdag; zelfs dan nog schoon,

E

als

als 'er eens een onweêr voorbijtrok; want het onweêr verkwikte de natuur, en gaf nieuwen lust voor de onbewolkte zon. Zoo staan zij arm in arm op den avond van hunnen dag, onder de bloemen, die zij zelf geplant en gekweekt hebben, verwagtede den aannaderenden nacht. Dán, . . . ja . . . dán zeker, dán legt zich één eerst ter ruste, en deeze is de gelukkige; de andere gaat rond, en weent, om dat hij nog niet slaapen kan — en dit is de éénige on aangenaame zijde van den echten staat.

AMALIA.

Ik wil trouwen.

EERMAN.

Bekoort u die beeldtenis?

AMALIA.

Ten hoogsten!

EERMAN.

Te recht, mijne freule! de beeldtenis is aanminnig; maar vergeet niet dat het de copie van eene schilderij is, waarvoor twee minnenden gezeten hebben. Als overëenkomst en uiterlijke omstandigheden, ligtzinnigheid en luim den band van den echt knoopen; o dan heeft de echte staat geene lagchende zijde. Waar de vrije man en het vrije meisje vrolijk en lugtig voortreedden, daar sleept de geboeide zijnen keten agter zich na. 't Verdriet legerd zich op beider voorhoofd. Beelden van verbeuzelde gelukzaligheid, door de verbeelding te levendiger geschilderd, hoe onmogelijker het valle

valle dezelve te bereiken; heerlijke, bekoorlijke ontwerpen des levens, die veellicht ook zonder deezē echt nooit hun aanzijn hadden verkreegen, wier wezenlijkheid men echter als zeker acht, indien men slechts niet geketend ware door ondragelijke boeljen. Dus lijden wij, daar wij anders zouden hebben verdraagen; dus gewinnen wij ons den allerlastigsten metgezel onzes levens als de oorzaak van al het kwaad te beschouwen, dat ons ontmoet; dus mengt zich bitterheid in onze gesprekken, en koelheid in onze liefkoozingen; dus zijn wij tegen niemand gevoeliger, worden door niemand ligter beledigd dan door den echtgenoot; en wat in een' vreemden ons zoude vermaaken, doet ons in hem onverschillig zijn. Zoo kruipen zij met afgewende aangezigten en nederhangende hoofden met malkanderen door 't leven, tot zich eindelijk één van beiden ter ruste legt: dan heft de andere het hoofd vrolijk op, en ademt met vollen mond: vrijheid! vrijheid! — En dat is dan de éénige aangenaame zijde van den echten staat.

AMALIA.

Ik wil niet trouwen.

EERMAN.

Dat is, met andere woorden, slechts gezegd: ik wil niet beminnen.

58 DE ONECHTE ZOON,

AMALIA.

Doch . . ja . . ik wil trouwen . . want ik wil beminnen . . want ik bemin.

EERMAN, *ten uitersten verrast.*

Inderdaad? . . Dus den Graaf van der Mulde?

AMALIA.

o Weg! weg met den zot! (*Hem met een hartelijk vertrouwen beide de handen toereikende.*) Ik bemin u!

EERMAN.

Freulet om 's Hemels wil! . . .

AMALIA.

U wil ik trouwen.

EERMAN.

Mij?

AMALIA.

U, lieve mijnheer Eerman!

EERMAN.

Amalia! gij vergeet . . .

AMALIA.

Wat vergeet ik?

EERMAN.

Gij zijt van adel.

AMALIA.

Wat doet 'er dát toe?

EERMAN.

Och, Hemel! neen; dat gaat niet!

AMALIA

AMALIA.

Als gij mij slechts ten goede gezind zijt?

EERMAN.

Ik bemin u, als mijn leven.

AMALIA.

Nu, trouw mij dan!

EERMAN.

Amalia! spaar mij: ik ben een dienaar van den godsdienst. Hij geeft mij veele krachten; maar ik blijf een mensch.

AMALIA.

Gij immers zelf hebt mij den echten staat zoo bevallig gefchetst. Ik ben derhalven het meisje niet, met welk gij hand aan hand gaan, met welk gij uwe blijdschap en uwe smarten deelen wilt?

EERMAN.

Indien ik durfde verkiezen, Amalia! geene andere dan u! en leefden wij in de gouden tijden der gelijkheid aller standen, waarvan de dichters droomen, geene andere dan u! — Maar thans... zoo als de wacereld thans is! wij zullen daaraan niets veranderen... Gij moet met een' edelman trouwen. Freule van Wildenheim werdt voor een' edelman gebooren. Of de predikant Eerman u gelukkig zoude hebben gemaakt, of niet? daarnaar wordt niet gevraagd — o Hemel! ik zeg reeds te veel!

AMALIA.

Zoo? — daarnaar vraagt men niet? Maar ik vraag

daarnaar. Hebt gij niet dikwijls tegen mij gezegd: „het hart alléén verädelst?” — o Waarlijk, ik zal met een' edelman trouwen.

EERMAN.

Mijne freule! ik bid u, roep uwe reden te hulp! 'Er zijn honderd gronden, en nogmaal honderd gronden tegen zulk eene verbinding, — maar — in deeze oogenblikken . . de Hemel weet . . 'er valt mij geene in.

AMALIA.

Om dat 'er géénen zijn.

EERMAN.

Zeer wel! zeer wel! — Maar mijn hart is zoo vol . . mijn hart spreekt mede . . en dat zal, dat moet het niet. — Bedenk slechts de verächting van uwe naastbestaanden; hoe zij den neus voor u optrekken, zich des nieuwen verwandts schaamen; op feestdagen, als de gansche familie bij elkanderen verzogt wordt, u alléén niet mede verzoeken; over u met opgehaalden schouder spreken; zich onderling uwe geschiedenis in 't oor luisteren: hunne kinderen verbieden met uwe kinderen te speelen, of u te noemen; hunne wapens op livreijen bordauren, op koetsen schilderen laten, terwijl gij in een' kunstloos geschilderden wagen nederig ter kerke rijdt; zich naauwelijks aan eene derde plaats uwer erinneren; en als zij zich vernederen met u een paar woorden te spreken, u vooräl niet mevrouw, of
uwe

uwe genade, maar met een' getrokken mond, jnffrouw
Eerman noemen.

AMALIA.

Ha, ha, ha!

EERMAN.

Gij lagcht?

AMALIA.

Ja, lieve heer Eerman! vergeef mij; gij waart
zeven jaaren mijn gouverneur, maar nooit hebt gij
mij één van uwe lesfen op zulke zwakke gronden,
als nu, beweezen.

EERMAN.

Dat doet mij leed . . . inderdaad . . . dat doet
mij zeer leed, want . . .

AMALIA.

Het verblijdt mij ongemeen, want . . .

EERMAN.

Want . . .

AMALIA.

Want . . . want gij moet mij trouwen.

EERMAN.

Nooit!

AMALIA.

Gij kent mij immers zoo volkoomen. — Gij weet,
dat ik geen flecht mensch ben, en in uwen omgang
immer beter en beter worde. Ik zal mij zeer veel
moeite geeven, om u recht gelukkig te maaken . . .
of neen! ik zal dat doen zonder dat het mij moeillijk

valle, wij zullen vergenoegd, ten uitersten vergenoegd met malkanderen leeven, tot eindelijk één van ons zich ter ruste legt, en dan zal voorzeker de overblijvende weenen; maar dat is nog ver — ver weg! Top! sta toe; of houdt gij niet van mij?

EERMAN.

O Het is schoon een eerlijk man te zijn, maar het is ook verbaasd zwaar! Freule! indien gij wist hoe gij mij martelt. — Neen — ik kan niet! ik kan niet! ik zoude verpletterd in den grond zinken, als ik aan uw' vader deeze voordragt doen zoude.

AMALIA.

Ei, dat zal ik zelf doen!

EERMAN.

Om 's Hemels wil, niet! Mijnen tegenwoordigen welvaart ben ik aan zijne goedheid verschuldigd; de schoonste uren mijnes levens aan zijne vriendschap — en ik ondankbaare zoude zijne dogter verleiden, zijn éénig kind? . . . o Hemel! Hemel! gij ziet, dat ik het wél meene; ondersteun mij in deezen strijd!

AMALIA.

Mijn vader wenscht dat ik trouwe; mijn vader wenscht mij gelukkig te zien; nu goed! ik wil trouwen, ik wil gelukkig zijn . . . doch alleen met u! Dat zal ik mijnen vader zeggen; en weet gij, wat hij zal antwoorden? In 't eerste oogenblik zal hij missehien verbaasd zijn, en zeggen; zijt gij dol, meisje! . . .

je! . . maar dan zal hij zich bedenken, en 'er lagchende bijvoegen: Nu, nu; in 's Hemels naam! En dan zal ik hem de hand kuschen, ter deure uit huppelen, en u om den hals vliegen. De menschen zullen hooren, dat ik de bruid ben. De boeren en boerinnen uit het gansche dorp zullen koomen, om mij geluk te wenschen; zullen 's Hemels zegen over ons affneeken: . . en zeker, de Hemel zal ons zegenen! zeker! zeker! — Ach! dat mijn vader toch reeds terugkwame! Ik wist niet wat mij op het hart lag; nu weet ik 't; het is 'er af! (*Zijne hand grijpende.*)

EERMAN; *zijne hand losrukkende.*

Freule! Gij berooft mij van mijn verstand, en, meer dan dat — van de rust mijner ziele.

AMALIA; *naar zijne hand grijpende.*

Toch niet! toch niet! ô foei! Daar kooft iemand den trap op; ik heb nog zoo veel te zeggen.

V I J F D E T O O N E E L.

AMALIA, EERMAN, CHRISTIAAN, *oud bezoldigde van 't slot.*

AMALIA; *verdrietig.*

Ach! zijt gij 't!

CHRISTIAAN.

Zonder roem te melden, Christiaan Leberecht Goldman heeft zijnen weg herwaarts genomen, zoo dra de blijde tijding hem ter oore kwam.

AMALIA; *verlegen.*

Welke tijding?

EERMAN; *tegen Amalia.*

Hij heeft ons beluisterd.

CHRISTIAAN.

Een oud, getrouw dienaar, mijne genadige freule! die uwe genadige vrouw-moeder dikwijls op zijne handen gedraagen, en vervolgens van uwe handen, zonder roem te melden, meenig een' oorvijs heeft ontvangen, wilde en moest op deezen blijden dag zijnen gelukwensch beveugelen. Daarom zing, ô zanggodin! klink, ô lier!

AMALIA.

Och, mijn goede Christiaan! ik heb thans geenens lust, om mij iets, te laten voorzingen . . . en wat wilt gij dan juist heden?

CHRISTIAAN.

Ach! mijne genadige, beminnelijke freule! heden kan ik onmogelijk zwijgen; trompetten, pauken en violen moeten klinken; mijne vaerzen moeten vloeijen als het water over de velden. Nog nooit is 'er een' geboorte- of naamdag, een' hoogtijd en doopfeest in de hoogvrije heerlijke familie gevierd, die mijne altoos dienstvaardige en gehoorzaame zangster niet bezong. In een' tijd van zesënveertig jaaren, zijn driehonderd zevenënnegentig gelukwenschen uit mijne pen gevloeid. Thans klinkt de driehonderd agtënnegentigste; wie weet, hoe spoedig eene chris-

te-

telijke echtverloving mij gelegenheid geeve, de driehonderd negenënegentigste te laten losbreken; en dan . . . he, he, he! één jaar daarna de vierhonderdste.

AMALIA.

Thans is 't vrijdag, dat is de éénige merkwaardigheid, die ik mij erinnere.

CHRISTIAAN.

Vrijdag! ja wel, genadige freule! want, ten eersten, heeft de Hemel onzen genadigen heer van groot gevaar bevrijd, en, ten tweeden, is het ook een vreugdedag.

AMALIA.

Van gevaar bevrijd? mijn vader? wat wilt gij daarmede zeggen?

CHRISTIAAN.

Zoo even kwam de jaager Frans te huis gevlogen, en berichtte aan 't vergaderd hofgezin een voorval, dat de laate naneef, zonder roem te melden, nog met huivering zal leezen.

AMALIA; *angstig*.

Spoedig! wat is 'er?

CHRISTIAAN.

Onze genadige heer en de vreemde heer rijksgraaf hadden nauwliks een half uur, op ongebaande wegen . . . het edel jagtwerk wel te degen. . .

AMALIA.

Spreek thans in *prosa*.

CHRIS-

CHRISTIAAN.

De heer baron hadt ook reeds een haas gescho-
ten, dien ik zelfs de eer had van te zien — de lin-
ker voorlooper was hem verpletterd.

AMALIA; *ongeduldig.*

Verder, verder!

CHRISTIAAN.

Een tweede haas was reeds opgejaagd, en de hon-
den vloogen, volgens hunnen pligt, het agterna, —
waarbij voornamenlijk spadille zich bijzonder gekwee-
ten heeft; als ijlings de genadige heerschappen mid-
den op 't veld, een' foldaat ontmoetten, die om een
aalmoes badt. De jager Frans heeft zelf van verre
gezien, hoe de heer baron, uit aangeboren mild-
heid, een' stuk geld uit den zak nam, en 't hem gaf.
Maar de ondankbaare, vermetele struikroover trekt
ijlling zijn' fabel; valt, zonder roem te melden, als
een dolle hond, op den genadigen heer los; en —
waren de overige jaagers niet spoedig toegespron-
gen, zoo had ik, arm oud man! een lijkgedicht en
een grafchrift moeten vervaardigen.

AMALIA; *verschrikt.*

O Hemel!

EERMAN.

Een struikroover? op den lichten dag? — dat is
toch bijzonder! Heeft men het mensch niet gear-
resteerd?

AMALIA

CHRIS-

CHRISTIAAN.

Wel zeker! de genadige heer heeft bevolen, hem, tot nader' last, in den ouden tooren te sluiten. Frans zegt, dat ze terstond zullen hier zijn. (*Hij treedt aan 't venster.*) Ik geloof waarlijk . . . de zon verblindt mij een weinig . . . dat ze ginds reeds koomen. Zing, zanggodin! klink, ô lier! (*Hij loopt weg; de anderen treden aan 't venster.*)

AMALIA.

Ik heb nog nooit een' struikroover gezien. Het moet een recht vreesfelijk gezigt zijn, dat zulk een mensch heeft.

EERMAN.

Hebt gij de vadermoorderes in *Lavater's Physiognomiekunde* niet gezien?

AMALIA.

Foei! eene vadermoorderes! Vindt men zoodanig ééne op de waereld? . . . Maar zie, de jongeling koomt nader; . . . eene belangrijke figuur . . . ô waarlijk . . . een edel oog . . . en de zwaarmoedigheid op zijn gelaat. . . Neen, neen! deeze is geen struikroover . . . Ik beklaag het arme mensch. . . ô Foei! zie, hoe hem de jaageis daar in den tooren stooten . . . ô, die hardvogtige menschen! — daar sluiten ze den tooren toe . . . nu zit hij daar in 't duijster . . . hoe mag toch de ongelukkige daar wel te moede zijn?

Z E S.

ZESDE TOONEEL.

AMALIA, EERMAN, BARON.

AMALIA; *hem te ontmoet gaande.***D**uizendmaal geluk, lieve vader!

BARON.

Om 's Hemels wil, spaar mij! de oude Christiaan heeft mij reeds den ganschen trap langs, met zijne gelukwenschen in alexandrijnen bestrooid.

EERMAN.

Zo is het toch waarheid? In den mond van den ouden, praatzicken hofmeester scheen mij de historie haast ongelooflijk.

AMALIA.

Het jonge mensch, met dat inneemend gezigt, zoude inderdaad een struikroover zijn?

BARON.

Hij was 't! doch, haast zoude ik gelooven dat hij het in dit oogenblik mischien voor de eerste en laatstemaal in zijn leven ware. *Domine!* het was een zeldzaam voorval. De jongeling bedelde voor zijne moeder . . . ik gaf hem een aalmoes, ik had hem wel meer kunnen geeven, maar de haazen liepen in mijn hoofd rond, en het geblaf der honden klonk in mijne ooren. Gij weet immers wel, als de mensch zijne genoegens naarjaagt, dat hij dan geen gevoel voor 't lijden zijner broederen heeft! In 't kort,

kort, hij wilde meer hebben; de wanhoop sprak in zijne gebaarden; ik keerde hem den rug toe; toen vergat hij zich zelve, en trok den fabel. Maar ik verwed mijn leven tegen uw hoofdfierfel, als het struikrooven zijn handwerk is.

AMALIA.

Voorzeker niet!

BARON.

Hij beefde, toen hij mij in de borst vatte. Een kind had hem kunnen overweldigen. Foei! dat ik den armen duivel niet liet ontglippen! Die grap kan hem zijn hals kosten, en ik had het leven van een' mensch voor één' gulden kunnen koopen. Hadden het de jagers slechts niet gezien; maar het slechte voorbeeld. — Koom in mijn kabinet, *Domine!* wij moeten zien hoe wij ons den jongeling met goed fatsoen van den hals schuiven; want raakt hij eerst onder de handen mijner rechters, dan is 'er geene verlossing voor hem. (*Hij wil vertrekken.*)

AMALIA.

Lieve vader! ik heb zeer veel met mijnheer Eerman gesproken.

BARON.

Hebt gij? aangaande het huwelijk?

AMALIA.

Ja, ik heb hem gezegd . . .

EERMAN; *zeer verlegen.*

Ingevolge mijnen last . . .

AMA-

AMALIA.

Hy wil my niet gelooven . . .

EERMAN.

Heb ik de freule ontdekt? . . .

AMALIA.

En ik sprak toch zeker van barten. —

EERMAN; *naar 't kabinet wyzende.*

Durfde ik bidden . . .

AMALIA.

Maar zyne bescheidenheid . . .

EERMAN.

De uitkomst van ons gesprek, in uw kabinet.

BARON.

Naar den henker! gij laat immers elkander niet aan 't spreken komen. Amalia! Amalia! hebt gij alle ordentelijkheid vergeeten?

AMALIA.

ô Neen, lieve papa! maar, niet waar? Papa laat mij trouwen met wien ik wil?

BARON.

Dat spreekt van zelf!

AMALIA.

Hoor, lieve heer Eerman!

EERMAN; *haalt ijllings zijn' zakdoek uit, en vertrekt.*

Verschoon mij, eene neusbloeding. . .

BARON; *hem naroepende.*

Ik verwacht u! (*Hij wil vertrekken.*)

AMA.

AMALIA.

Blijf toch nog één oogenblik; ik heb over zeer gewigtige zaaken met u te spreken.

BARON; *lagchende.*

Gewigtige zaaken? Ik zal u welligt een' nieuwen waaijer moeten koopen. (*Hij vertrekt.*)

AMALIA; *alleen.*

Een waaijer? byna geloof ik-zelf, dat ik een' waaijer nodig heb, want het is mij zoo inwendig warm. — (*Met de hand op de borst.*) Ach Hemel! hoe klopt mijn hart! Ja, waarächtig! ik heb den heer Eerman zeer lief.... Dat hij ook juist nu eene neusbloeding moeste krijgen!.. Neen, de graaf komt mij in 't geheel niet als een man voor. Als ik mijn' vader beschouwe, tof den heer Eerman, dan gevoel ik eene soort van eerbied; maar als ik den graaf moest trouwen, zoude ik altoos lust hebben om hem als bij den neus om te leiden. — Ei, ei! wat zoude ik zotte kuuren met hem maaken. (*Zij treedt aan 't venster.*) De tooren is nog geslooten. Hé! dat moet vreeslijk zijn, als men zoo opgesloten is! of de arme mensch nu ook ordentelyk eeten en drinken krijge? — (*Zij wenkt en roept.*) Christiaan! Christiaan! koom toch spoedig boven!.... De jongeling behaagt mij; ik weet zelf niet recht hoe en waaröm hij mij behaage. Hij heeft zijn leven gewaagd voor zijne moeder; dat doet geen boos mensch!

ZEVENDE TOONEEL.

AMALIA, CHRISTIAAN.

AMALIA.

Hoor toch eens, goede Christiaan! hebt gij den
gevangenen eeten gebragt?

CHRISTIAAN.

Ja, mijn goedhartige freule!

AMALIA.

Wat hebt gij hem gebragt?

CHRISTIAAN.

Water en brood.

AMALIA.

o Foeil! schaam u! Gaa op 't oogenblik in de keu-
ken, laat u van den kok een stuk gebraad gee-
ven . . . haal een flesch wijn uit den kelder, en
breng het hem.

CHRISTIAAN.

Hoe gaarne ik ook den genadigen wil van mijne
freule wilde voldoen, moet het nogtans ditmaal
bij water en brood blijven; want de genadige heer
heeft het uitdrukkelyk bevoelen.

AMALIA.

o, Dat heeft mijn vader in de eerste hitte gedaan.

CHRISTIAAN.

Wat hoogstdezelve in hitte beveelt, past zijnen
getrouwen dienaar in koelen bloede te verrichten.

AMA-

AMALIA.

Gij zijt een onnozel mensch! Zóó oud, en nog hebt
gij niet geleerd, hoe men een' ongelukkigen moet
vertroosten. Geef mij den keldersleutel; ik ga zelf.

CHRISTIAAN.

Ik protesteer ten plegtigste, mijne goedhartige freule!

AMALIA.

Geef: ik beveele het u!

CHRISTIAAN; *den sleutel geevende.*

Ik gaa terstond, om mij bij den heer baron te ver-
antwoorden.

AMALIA.

Dat moogt gij doen! (*Zij vertrekt.*)

CHRISTIAAN; *na eenig zwijgen, het
hoofd schuddende.*

Angst en plaagen alle dagen; is 't niet beklaglijk
en onverdraaglijk! Het jonge bloed meent het wel
goed. Maar wilt gij veilig elk onheil ontvliên; zoo
volg het spreukje: vertrouw, beschouw, wien! (*Hij
vertrekt.*)

Einde van het derde bedrijf.

VIERDE BEDRIJF.

*(Eene soort van gevangenis in eenen ouden tooren
van het slot.)*

EERSTE TOONEEL.

FREDERIK; *alleen,*

Hoe toch één paar ellendige oogenblikken al het geluk van een' mensch kunnen verwoesten! één paar ellendige, verslindende nuren! — Toen ik deez morgen uit de herberg ging, de zon oprees, en ik mijn morgenlied zong . . . ô hoe opgeruimd en gelukkig was ik! ik zwelgde in gedachten aan de tafel der blijdschap, en droomde het eersie wederzien van mijne moeder, zoo zoet! — Toen wilde ik in de straat sluipen, daar zij welêer woonde; toen wilde ik mij tegen de wanden als wegdrücken, op dat zij mij niet uit het venster zien zoude; toen wilde ik aan de huisdeur den klink zagtkens openen; toen zag ik, in mijne verbeelding, hoe zij haar naaiwerk ter zijde lei, opstond, en beneden kwam — en als ik nu haaren tred op den trap hoorde, hoe mij het hart klopte, hoe zij mij de deur opende, en ik in haare armen vleel! — Vaartwél, gij schoone lucht-kasteelen, gij veelkleurige lieflijke luchtbellén! Ik keere in mijn vaderland, en het eerste voorwerp, dat

dat zich mijn lijden aanbiedt, is mijne stervende moeder; mijne wooning eene gevangenis, en mijn eerste weg naar 't schavot? — O Hemel! heb ik mijn lot verdiend, of draagt de zoon mischien de misdaad des vaders! — Stil! stii! ik verdwaal daar in een' doolhof! Verdraagen zonder morren; lijden en zwijgen; zóó heeft mij mijne moeder geleerd; en mijne moeder heeft véél geleeden! Hemel! gy zult het wél maaken. (*Hij ziet met opgehevene handen ten hemel.*)

T W E E D E T O O N E E L.

FREDERIK, AMALIA; *met een bord vol gebak en een flesch wijn binnen komende.*

FREDERIK; *zich omkeerende.*

Wie komt?

AMALIA.

Vriend! ik breng u eene verkwikking — Gij zult mischien honger en dorst hebben?

FREDERIK.

Ach neen! ik heb dorst noch honger.

AMALIA.

Daar is eene flesch wijn, en wat te eeten.

FREDERIK; *schielijk.*

Oude wijn? waarlijk goede oude wijn?

AMALIA.

Ik heb 'er geene kennis van; maar dikwijls van mijn' vader gehoord, dat hij zeide: deeze wijn is eene waare hartsterking.

FREDERIK.

Duizendmaal dank, schoone, beminnelijke onbekende! Gij geeft mij een kostbaar geschenk door deeze flesch wijn. o Spoedig, spoedig, weldaadig, zagt meisje! zendt toch terstond den eersten, besten boerenknaap met deeze flesch wyn in 't naaste dorp; vlak bij de herberg staat eene kleine hut, daar zal hij eene kranke vrouw vinden, eene kranke vermagtende vrouw. Voor haar zij deezen wijn, als zij nog leeeve! (*Hij neemt haar de flesch uit de hand en heft ze omhoog*) Nu voort daar mede, voort daarmede! beminlijk schepsel! — Redt mijne moeder, en gij zult mijn beschermengel zijn!

AMALIA; getroffen.

Goed mensch! niet waar, gij zijt geen booswigt, geen moordenaar?

FREDERIK.

Dank zij den Hemel! nog verdiene ik, dat een edel schepsel zich over mij ontferme!

AMALIA.

Ik zal terstond zelf gaan. Maar behoudt deeze flesch wijn, ik breng uwe moeder eene andere. (*Zij laat het meedegebragte staan en wil vertrekken.*)

FREDERIK.

Nu nog één woord — Wie zijt gij, schoon, beminnelijk meisje? opdat ik uwen naam in den Hemel noeme!

AMALIA.

Mijn vader is de baron van Wildenheim, de eigenaar van dit landgoed.

FREDERIK.

Rechtvaardige Hemel!

AMALIA.

Wat overkomt u?

FREDERIK; *beevende.*

En de man, dien ik heden wilde ombrengen? . . .

AMALIA.

Was mijn vader.

FREDERIK.

Mijn vader!

AMALIA.

Ik worde bang bij u. (*Zij vertrekt.*)

D E R D E T O O N E E L.

FREDERIK; *alleen, en met huivering herhaalende.*

„Mijn vader!“ — Eeuwige rechtvaardigheid! gij sluimert niet! De man tegen wien ik heden mijn fabel trok, was mijn vader! — Nog één oogenblik, en ik was een vadermoorder geworden! Ach! het loopt mij ijskoud langs den rug! mijne haren rijzen; 'er is

een floers voor mijn gezigt. Herstelling! herstelling! *(op een stoel ziggende. — Na eenig zwijgen.)* Hoe bruischt en woelt het onder elkanderen in mijn hoofd! — Hoe flikkert het voor mijne oogen, als nevel en wolken, die elke minuut eene andere gedaante hebben! — En indien nu het lot hem ten offer bestemd, indien mijn arm den onzaligen slag volvoerd hadde,... Rechtvaardigheid! wie droeg de schuld.... Hadt gij niet zelf de hand des zoons gewapend, om de beladigde moeder aan den onnatuurlijken vader te wreeken? — ô Hemel! — *(Eene minuut lang in overdenking verzonken.)* Maar dat meisje . . . dit schoon, goed, onuitspreeklijk lief schepsel, dat zoo even van mij ging; welk een nieuw aangenaam gevoel ontwaakte in mijne borst! Dit schepsel is mijne zuster!... Maar de dwaaze knaap, de lafäart, die mijn' vader begeleidde, was zeker mijn broeder?... Een bedorven knaap, zoo 't mij toefcheen, van der jeugd af aan met zijne rijkdommen bekend, die met zijn' adel zwelgt en brast, want hij zal wel de éénige erfgenaam zijn; en ik, zijn broeder... ik lijde gebrek! en mijne moeder lijdt gebrek!

VIERDE TOONEEL.

FREDERIK, EERMAN.

EERMAN.

Wees gegroet, goede vriend!

FREDERIK.

Ingelijs, mijnheer! Naar uwe kleeding te oordeelen, zijt gij een dienaar van den godsdienst, en dus een bode des vredes. Wees mij dubbel welkoom!

EERMAN.

Ik wensch vrede en rust in uwe ziel te brengen. Ik spaare u voor verwijtingen: want het eigen geweten moet meer in 't hart werken, dan de stem des predikers.

FREDERIK.

Recht, mijnheer! en waar het geweeten zwijge, denkt gij ook niet dat daar het misdrijf twijffelachtig zij?

EERMAN.

Of het heeft zijne zitplaats in een boos hart genomen.

FREDERIK.

Dit is mijn geval niet! Waarlijk, ik ruil dit hart met geen vorst — en ook met geen prediker. Verschoon mij, mijnheer! dat geldt u niet!

EERMAN.

En indien het zoo ware! Zagtmoedigheid is de zuster van den godsdienst, dien ik leere. Wee hem! die zijnen naasten verdoemt! —

FREDERIK.

En dus wilde ik slechts zeggen: mijn hart is niet verstokt, en nochtans maakt mijn geweten mij het gebeurde tot geen misdrijf.

EERMAN.

Bedrieg u zelven niet! De plaats van 't geweten wordt ook dikwijls door de eigenliefde bekleed.

FREDERIK.

Neen, neen! — Och, welk een jammer, dat ik niet gestudeerd heb! dat ik geene kennis heb om mijne gedachten te rangschikken; dat ik slechts gevoelen, niet betoogen kan! Ik bidde u, mijnheer! wat was mijne misdaad? dat ik rooven wilde?... o, ik bidde u, stel u slechts één oogenblik in mijne plaats. . . Hebt gij ook ouders?

EERMAN.

Reeds zeer vroeg was ik een wees.

FREDERIK.

Jammer, jammer! dan kunt gij niet oordeelen. Maar toch wil ik het u beschrijven, als ik kan. Zie eens, als men zoo rondsöm zich heen ziet, hoe de natuur haaren grooten hoorn overal uitstort; voedsel en overvloed, werwaarts het oog zich uitstrekke — als men dit schouwspel gadeslaat, aan de zijde van eene

ster-

stervende moeder, die met eene drooge tong na één drupje wijns smagt; als dan de rijken en welgevoedden iemand voorbij gaan; en den wanhoopenden éénen gulden ontzeggen; dewijl.... dewijl de haas anders zoude ontkoomen; dan ontwaakt ijlings het gevoel van de gelijkheid aller menschen. De door 't lot verwaarloosde treedt terug in zijne rechten; want de goedgevoelde natuur verwaarloosde geen van haare kinderen. Onwillekeurig strekt zich zijn arm uit, om zijn klein deel van die geschenken te neemen, die zij allen aanbiedt; hij rooft niet, hij neemt — en hij doet 'er wél aan.

E E R M A N.

Deeze zedenleer, mijn vriend! zoo zij algemeen wierde, zoude den band der maatschappij verbreeken; zoude ons spoedig in Arabische horden veranderen.

F R E D E R I K.

Misfchien; maar ook misfchien dat wij dan niet ongelukkig wierden. — Onder de gastvrije Arabieren ware mijne moeder waarlijk niet op den landweg verhongerd!

E E R M A N; *verwonderd*,

Jongeling! Gij schijnt eene opvoeding boven uwen stand te hebben genooten.

F R E D E R I K.

Dat ter zijde! Wat ik ben, dank ik mijner moeder. Gij zoudt alleen hooren, waaróm mijn gewo-

weten mij niet aanklaage. De rechter doet uitspraak naar de doode letter zijner wetten; de Leeraar moet rechten, niet de handelingen zelf, maar de drijfveeren, welken de handeling bepaalden. Zoodanig zal de rechter mij veroordeelen, maar, gij mijnheer! zult mij vrijspreeken. — Dat de volöp verzadigde, die nog aan de laatste beetten van een' faisant kaauwt, het roggenbrood van zijnen nabuur niet tot zich neeme, dat is niet vreemd!

EERMAN.

Wel nu, jongeling! Uwe sluitredenen eens toegeflaan; eens toegegeeven, dat uwe bijzondere, veellicht éénige omstandigheid, u aanleiding gawe, om te neemen; ontschuldigt zij ook den moord, dien gij voorneemens waart te doen?

FREDERIK.

Den moord? Neen, dien ontschuldigt zij niet. Doch ik was slechts het werktuig van een hooger magt. Gij ziet in deeze gebeurenis slechts den enkelen schakel van eenen keten, die door eene onzichtbaare hand gehouden wordt. Ik kan mij daaröver niet verklaaren, ook niet veröntschuldigen. Doch ik zal mijnen rechter moedig onder de oogen treden, en gerust zal ik ter dood gaan, overtuigd dat eene magtiger hand de bereiking van een hooger doel in het boek des noodlots met mijn bloed schreef.

EERMAN.

Het is der moeite waardig, jongeling! bijzonder mensch!

mensch! u nader te leeren kennen, en veellicht veel-
len uwer begrippen eene andere richting te geeven.
Kan het zijn, zoo blijve gij eenige weeken bij mij,
en vergunne mij uwen omgang: uwe kranke moeder zal
ik in mijn huis neemen.

FREDERIK; *hem omarmende.*

Duizendmaal dank! voor mijne moeder! Wat mij;
aangaat, gij weet, dat ik een gevangen ben, die zijn
doodvonnis verwacht. Van de overige dagen, die
veellicht gerechtelijke plegtigheid mij nog vergun-
nen, gelieve gij naar welgevallen gebruik te maaken.

EERMAN.

Toch niet! gij zijt in de handen van een' edelen
man, die uwe kinderlijke hettie eert; medelijden met
uwe droevige omstandigheid heeft, en u't geene, dat
heden voorgevallen is, hartelijk vergeeft. Gij zijt
vrij! — Hij zendt mij hier, om u uwe vrijheid aan-
tekondigen, en u vervolgens met eene vaderlijke ver-
maaning, met eene broederlijke waarschuwing, uit
uwen kerker te verlossen.

FREDERIK.

En de naam van deezen grootmoedigen man?

EERMAN.

Baron van Wildenheim.

FREDERIK.

Van Wildenheim? — (*Als of hij zich bezon.*) Woon-
de hij niet eertijds in Frankenland?

EER-

EERMAN.

Juist! Na den dood van zijne vrouw, vóór weinig weken, betrok hij deeze zijne erfgoederen.

FREDERIK.

Dus is zijne vrouw dood? En het beminnenswaardige meisje, dat vóór weinig minuten hier was, is zijne dogter?

EERMAN.

Freule Amalia is zijne dogter.

FREDERIK.

En het jonge, wélrickende mensch is zijn zoon?

EERMAN.

o Die is zijn zoon niet!

FREDERIK; *ter zijde.*

God dank!

EERMAN.

Slechts een bezoek uit de stad.

FREDERIK.

Ik dank u, voor de kleine medegedeelde narichten; zij waren mij zeer belangrijk. Ook dank ik u, voor uwe vriendelijke moeite, voor uwe vriendschappelijke menschlievendheid. Het doet mij leed, dat ik u mijne vriendschap niet durve aanbieden; onder gelijk en gelijk zoude zij mischien iets waardig zijn.

EERMAN.

Zoude de vriendschap dat niet met de liefde gemeen hebben, dat zij de standen gelijk maake?

FRE

FREDERIK.

Neen, mijnheer! deeze toverij is alleen eigen aan de liefde. — Nu blijft mij nog ééne bede overig: Leidt mij tot den baron van Wildenheim, en bezorg mij, indien het zijn kan, een gesprek van weinig minuten met hem: en, kan het weezen . . . onder vier oogen. Ik wil hem voor zijne grootmoedigheid bedanken; maar als 'er menschen bij hem zijn, dan ben ik verlegen, en spreek niet van harte.

EERMAN.

Volg mij!

V I J F D E T O O N E E L.

(Kamer op 't slot.)

DE BARON; op een' stoel zittende, een pijp tabak rookende. AMALIA; naast hem staande, als mede in het gesprek zijnde. DE GRAAF; op de sofa, nu snuivende, dan een reukflesje gebruikende.

BARON.

Neen, neen, mijn kind! laat dat na! tegens den avond, als het koel wordt, doen wij misschien zelf eene wandeling derwaarts.

AMALIA.

Maar wél-doen is immers zoo schoon! waaróm zoude men het door een' bedienden laten doen? Wél-doen is eene blijdschap; en voor de blijdschap zijn wij immers niet te voornaame personen?

EA-

BARON.

Zottin! wie sprak dan van te voornaam? Dat was eene domme aanmerking, die mij zoude kunnen boos maaken. Ik zeg u immers, dat ik 'er zelf heêngesonden heb. De vrouw bevindt zich beter. Tegen den avond gaan wij dan allen te saamen derwaarts in 't dorp wandelen; de heer Eerman zal ons wellicht verzellen.

AMALIA; *wel te vreden.*

Nu, als gij dat denkt — (*Zij neemt plaats, en eenige vrouwelijke bezigheid ter hand*)

BARON; *tegen den Graaf.*

Het zal u immers ook aangenaam zijn?

DE GRAAF.

Je n'en doute pas, mon Colonel! de *douceur* en de *bonté d'ame* van *Mademoiselle* zullen mij charmeren. Zoo maar het goede mensch geene aansteekende ziekte heeft gekreegen! — Doch, ik bezit een *incomparable Vinaigre* tegen de pest; daarmede zullen wij ons ten eersten *præserveren*.

BARON.

Naar u believen, heer graaf! ik weet u geen beter middel tegen de tijdverveeling voor te slaan, dan zulk eene hartverkwikking.

DE GRAAF.

Tijdverveeling? *ô, mon Colonel!* hoe zoude de tijdverveeling plaats vinden, aan een oord, dat door *Mademoiselle* bewoond wordt!

BA-

BARON.

Recht goed. Maak uw compliment, Amalia!

AMALIA.

Verplicht!

DE GRAAF; *maakt complimenten.*

BARON.

Zeg mij toch, heer graaf! hebt gij u lang in Frankrijk opgehouden?

DE GRAAF.

Och, spreek 'er niet van, heer overste! ik bid u! Gij doorknaagt mij het hart! Mijn vader, die barbaar! hadt de *fottise*, mij duizend Louis d'or te *refuseren*, die ik daartoe hadt *gedestineerd*. Wel is waar, ik ben daar eenige maanden geweest; ik heb dat land, vol van bevalligheid, bezocht — en ik zoude 'er veellicht nog zijn, in spijt van mijn' barbaarschen vader, indien niet een onangenaam geval . . .

BARON; *spottend.*Denklijk eene *affaire d'honneur*?

DE GRAAF.

Point du tout! daar was voor een' cavalier geene eer te verkrijgen. — Gij hebt van de *révolution* gehoord? Nu ja, gij hebt daarvan gehoord; gantsch Europa spreekt 'er van. *Eh bien! imaginez-vous!* ik ben in Parijs — Ik . . ik pasfeer het *palais royal*, ik weet van niets — *tout d'un coup*. Ik zie mij omringd van een hoop *canaille*; men stoot mij hier, men dringt mij daar — men duwt mij met vuisten onder den neus — ik vraag: wat is dat? wat zal dat be-

G

dui-

duiden? Men schimpt, men schreeuwt, dat ik geene cocarde op mijn' hoed draage — verstaat gij, geene nationale cocarde! Ik roep luid, dat ik een *Comte du St. Empire* ben. — Wat doet men? Men klopt mij, *foi d'honnête homme!* Men heeft mij geflagen, en een morsige *poissarde* heeft mij een knip voor den neus gegeven; ja, daar waren zelfs eenigen, die mij naar den lantaarnpaal wilden brengen. Wat zegt gij daarvan? Wat zoudt gij gedaan hebben, *à ma place?* Ik wierp mij hals over kop in mijne *post-chaise*, en haastte mij om uit de *barrières* te koomen. *Voilà tout!* het was eene *facheuse* historie; maar nochtans *regretteere* ik nog de *delicieuse moments*, die ik gesmaakt heb in *dans cette capitale du monde*; en dat moet men zeggen, dat moet men bekennen, hoewel ik 'er slechts weinige maanden gepasfeert heb, dat mijn *savoir vivre*, mijne houding, de *pli* dien men aan mij *remarqueert*, geheel fransch, ten eenenmaale Parisiaansch is.

BARON.

Daar heb ik geen kennis van; maar uwe spraak komt mij ten minsten niet Duitsch voor.

DE GRAAF.

Ah, mon Colonel! gij maakt mij daar een groot compliment.

BARON.

Ik bid, dat gij 't zoo voor lief neeme.

DE GRAAF.

Zoo zijn alle mijne *soins*, dacht ik *à pure perte* zints
vijf

vijf jaaren; ik heb mij gegeven alle moeite, die mogelijk was, om te vergeeten geheel en al het Duitsch. Wat zegt gij, mijn freule! De Duitſche taal, is zij niet ontbloot van alle *grace*? en ten hoogſten slechts *supportable* in zulk een' ſchoonen mond als de uwe. Het eeuwige ratelen en klateren, en ſtooten en gorgelen; à tout moment, men ſtoot zich, men ſtruikelt, het vloeit niet, het rolt niet. — Men wil *par exemple* eene *declaration d'amour* doen, men wil een recht *chef d'oeuvre* van welſpreekendheid vertoonen . . . verſtaat ge; men heeft 'er op geſtudeerd . . . *Helas!* Naauwelijks één douzijn woorden zijn gebezigd, zoo haakt de tong nu hier, dan daar; de tanden raaken *pêle mêle* onder elkanderen; het verhemelte twist met de keel; en zend men niet ſpoedig een douzijn franſche woorden agterna, om alles weder in behoorlijke orde te brengen, zoo *risqueert* men om de ſpraak voor eeuwig te verliezen. en *conveniënt* gij daarvan, mijne freule! het kan ook niet anders zijn: hoe? waaröm? dewijl wij geene *célèbre genies* hebben, door welken de ſmaak verenigd is. Wel is waar, ik weet wel, de Duitſchers *Piqueeren* zich thans van *gout*, van *lecture*, van *belles lettres*; daar is een zekere *Monsieur Wieland*, die heeft zich verworven eenige *renommé*, door een paar ſprookjes, die hij overgezet heeft, uit de *mille & une nuit*. Maar, *mon Dieu!* het origineel is toch altoos franſch.

BARON.

Maar, voor den duivel, heer graaf! zeg mij toch, waarom gij alle oogenblikken snuift, en het reuk-fleschje in den neus steekt, en uwe kleederen; en mijn *sofa* met *eau de lavande* overstroomt, en mij de lucht in de kamer zoo stinkend maakt, dat men zoude denken bij eene fransche modekraamster te koomen?

DE GRAAF.

Pardonnez, mon Colonel! maar men moet toestaan, dat de tabaksrook gansch *insupportable* is. Mijne zenuwen zijn daarvan op 't gevoeligste *geaffecteerd*. Mijne kleederen moeten één maand in de open lucht hangen; en ik verzeker u, *mon Colonel!* hij trekt zelf in het hair, zelfs in het hair! Het is een slecht gebruik, dat men voorzeker moet vergeeven *aux Messieurs Militaires*, naardien zij *en campagne* de gelegenheid *manqueeren* met de vrije wereld te leeven, en te leeren den goeden toon. Ondertusschen, 'er is geen middel om deezen *horriblen* reuk uittehouden. *Vous m'excusez, mon Colonel!* ik gaa wat versche lucht haalen, en van kleederen veranderen.

T O O N E E L S P E L. 101

Z E S D E T O O N E E L.

BARON, AMALIA.

BARON.

Bravo, jorge heer! nu weet ik toch een middel
om u kwijt te raaken, als gij me te veel rammelt.

AMALIA.

Lieve vader! dien begeer ik niet tot man.

BARON.

Ik begeer hem ook niet tot zoon.

AMALIA; *aan welke men bespeurt dat
zij iets op 't hart heeft.*

Ik mag hem in 't geheel niet lijden.

BARON.

Ik ook niet.

AMALIA.

Wat kan men 'er tegen doen, als men een' mensch
niet lijden kan!

BARON.

Geheel niets!

AMALIA.

De liefde koopt en gaat ongevraagd.

BARON.

Dat doet zij.

AMALIA.

Men weet dikwijls zelf niet, waarom men mint
of haat.

BARON.

Dat heeft wel plaats.

AMALIA.

Ondertusfchen zijn 'er ook gevallen, waar gene-
genheid en afkeer op goede gronden fteunen.

BARON.

Die zijn 'er zeker.

AMALIA.

Bij voorbeeld, mijn afkeer voor den graaf.

BARON.

Zeer juist.

AMALIA.

En mijne neiging tot onzen *Domine*.

BARON.

Juist. (*Eenig zwijgen.*)

AMALIA.

Ik wilde wel trouwen.

BARON.

Dat zult gij ook. (*Eenig zwijgen.*)

AMALIA.

Waaröm of toch de heer Eerman nog niet trouwt?

BARON.

Ja, Amalia! daar moet gij hem zelf naar vraagen;
(*Eenig zwijgen.*)

AMALIA; *fleeds met haar' arbeid bezig,*
en 't oog 'er op gevestigd.

Hij houdt veel van mij.

BARON.

Dat verblijdt mij.

AMALIA.

Ik hou ook veel van hem.

BARON.

Niet meer dan billijk. (*Eenig zwijgen.*)

AMALIA.

Ik geloof, indien ge hem mijne hand aanbodt, dat hij ze niet zoude weigeren.

BARON.

Ja, dat geloof ik ook.

AMALIA.

En ik zoude u gaarne gehoorzaamen.

BARON; *opmerkzaam.*

Eil is u dat ernst?

AMALIA.

O Ja!

BARON.

Ha, ha, ha! nu, wij zullen zien.

AMALIA; *vrolijk opziende.*

Is u dat ernst, papa?

BARON.

O Neent!

AMALIA; *neêrgeflagen.*

Niet?

BARON;

Neen, Amalia! dat gaat niet! zulk een romannesk-spelletjen, als Abeillard en Heloïse, als St. Prutz en

104. DE ONECHTE ZOON,

Julia — dat voegt niet in onze kraam, en onze *Domine* denkt zelf te edel.

AMALIA.

Gij zijt zijn weldoener.

BARON.

Ten minsten houdt hij mij daarvoor.

AMALIA.

Dus was *timmers* edel, om de dogter van zijnen weldoener gelukkig te maaken.

BARON.

Maar als deeze dogter een kind is, en kinderäch-
tige invallen heeft, en beden van begeerte brande,
om eene pop te bezitten, die ze misfchien morgen
met verdriet wegwerpe?

AMALIA.

o Zulk een kind ben ik niet!

BARON.

Amalia! laat u gezeggen! — Zie, honderd vaders
zouden tot u zeggen: gij zijt van adel, gij moet met
een' edelman trouwen. — maar zoo spreek ik niet.
Ik offer mijn kind aan geene grilligheid op. Eene
vrouw kan den adel nooit verdienen, en daarom mag
zij 'er ook niet trots op zijn.

AMALIA.

Nu, en derhalven?

BARON.

En daarom zoude ik zeggen: trouw in 's Hemels
naam met den *Domine*, als gij onder onzen jongen
adel

adel niemand vindt, die aan uwe begrippen van schoonheid en edeläartigheid voldoet; maar 'er zijn van zoodanigen nog etliken, mischien nog veelen — Gij kent tot hiertoe de mannen te weinig; wacht tot aanstaanden winter, dan gaan wij naar de stad, dan zullen wij op assembleés en bals rondzwerven daar zal zich wel iets opdoen.

AMALIA.

Toch niet; dien moest ik immers eerst leeren kennen, en kon nochtans wel bedrogen worden! Onzen *Domine* ken ik reeds lang; ik ken hem zoo goed — zijn hart ligt voor mij zoo open, als mijn catechismus.

BARON.

Amalia! gij hebt nooit bemind. De Heer Eerman heeft u opgevoed, en nu houdt gij uwe warme dankbaarheid voor liefde, dewijl gij nog niet weet wat dat is.

AMALIA.

Gij hebt het mij immers deezen morgen verklaard.

BARON.

Heb ik? — nu, — en mijne vraagen?

AMALIA.

Pasten allen op onzen *Domine*, als of gij het binnenste van mijn hart dóórzien hadt.

BARON.

Inderdaad? Hm, hm!

AMALIA.

Ja, goede vader! ik bemin — en worde ook bemind.

BARON.

Wordt gij ook bemind? Heeft hij u dat gezegd?

AMALIA.

Ja.

BARON.

Foei! dat is niet verstandig van hem!

AMALIA.

o Indien gij wist hoe ik hem verrascht heb!

BARON.

Gij hem?

AMALIA.

Hij kwam, op uw bevel, wegens den graaf en voor den graaf met mij spreken; en toen zeide ik hem, dat ik met den graaf nooit wilde trouwen.

BARON.

Maar met hem?

AMALIA.

Ja, met hem!

BARON.

Waarachtig! zeer naïf. En wat antwoordde hij u?

AMALIA.

Hij sprak zoo veel van 'mijn' adel, van mijne familie, van neeven en tantes, — van zijne pligten jegens u — in 't kort, hij wilde mij overreden, daar-

daaraan in 't geheel niet meer te denken. Maar mijn hart liet zich niet overreden.

BARON.

Dat was braaf van hem! Hij zal dus ook met mij geen woord daaröver wisselen?

AMALIA.

Neen! Hij zeide, dat hem dat onmogelijk ware!

BARON.

Zoo veel te beter! Dan weet ik van 't gansche geval niets.

AMALIA.

Maar ik verzekerde hem, dat ik het zoude doen.

BARON.

Zoo veel te erger! dan raak ik in groote verlegenheid.

AMALIA.

En nu doe ik 't ook inderdaad.

BARON.

Dat hoor ik.

AMALIA.

Lieve vader!

BARON.

Lieve Amalia!

AMALIA.

Ziet eens; de traanen koomen mij in de oogen.

BARON; *zich van haar wendende.*

Drijf ze terug! (*Eenig zwijgen.*)

AMALIA

108 DE ONECHTE ZOON,

AMALIA; *staat op, en lukt zich, als of ze iets zegt.*

BARON.

Wat zoekt gij?

AMALIA.

Ik heb mijn' naald verlooren.

BARON; *schuift zijn stoel terug, en buigt zich voorwaards, om haar te helpen zoeken.*

Zoo ver kan hij toch niet gesprongen zijn? —

AMALIA; *hem naderende en tederlijk omhelzende.*

Mijn goede vader!

BARON.

Wat is 't?

AMALIA.

Deeze éénige bedel!

BARON.

Laat mij los. Gij maakt mij met uwe traanen de wangen gansch nat!

AMALIA.

Ik zal nooit eenen anderen beminnen; nooit met eenen anderen gelukkig zijn.

BARON.

Potserij, Amalia! kinderachtigheid! Wees een goed meisje! (*haar de wangen streelende.*) Gaat weder zitten! Wij zullen op een' anderen tijd 'er meer over spreken. Gij hebt immers zulk een grooten haast

haast niet! Zoo iets doet men niet met extra-post af. In één' oogenblik wordt den echtenband geknoopt; hij duurt jaaren lang. Meenig meisje vergiet één traantje, om dat ze den beminden niet hebben mag; en vergiet daarna milioenen traanen, dewijl ze hem heeft. — Vooréerst hebt ge toch den last van 't hart gewentelt, en uw vader draagt dien nu op 't zijne, voor u; voor zijne lieve Amalia. De tijd zal die kleine wond wel geneezen; en gebeurt het niet; — nu dan kunt ge een' artz verkiezen

AMALIA; *welke weder op haar plaats gegaan is, en ieverig heeft voortgewerkt; met het kenteken van dankbaarheid.*

Mijn goede, lieve vader!

BARON.

Ja zeker, als uwe moeder nog leefde, bij haar waart gij 'er zoo goedkoop niet afgekoomen: die roemde zeer veel op zestien overliden menschen, die zij vooröuderen noemden.

Z E V E N D E T O O N E E L.

BARON, AMALIA, EERMAN.

BARON.

Ha, goed, dat gij komt!

EERMAN.

Volgens uwen last, heer baron! heb ik den jon-
ge.

110 DE ONECHTE ZOON;

geling uit zijnen kerker bevrijd. Hij is in 't voorvertrek, en wenscht u persoonlijk te bedanken.

BARON.

Dat is mij lief; ik kan hem toch ook met geene leêge handen laten heen gaan, als ik niet slechts eene halve weldaad doen wil.

EERMAN.

Hij bidt om een gesprek tusschen vier oogen.

BARON.

Tusschen vier oogen? geheel alléén? waarom dat?

EERMAN.

Hij zegt verlegen te zullen zijn in tegenwoordigheid van getuigen. Misschien heeft hij ook eene of andere ontdekking op 't hart.

BARON.

Nu, in 's Hemels naam! Gaa heen, Amalia! blijf zoo lang met mijnheer Eerman in 't voorvertrek; ik heb daarna met u beiden nog een woordje te spreken. (*Amalia vertrekt. Eerman opent de deur; Frederik treedt binnen, na de Domine hem een' wenk heeft gegeven en vertrokken is.*)

AGTSTE TOONEEL.

BARON, FREDERIK.

BARON; hem te gemoet gaande.

Gaa in vrede, goede vriend! Gij zijt vrij. Ik heb naar uwe moeder gezonden; zij bevindt zich be-

beter. Om haaren wille vergeef ik u; maar doe het nooit weder. Struikroverij is een slecht handwerk. — Daar hebt ge één Louis d'or; zoek een eerlijk bestaan; en als ik hoor, dat ge vlijtig en ordentelijk zijt, zoo zullen in 't vervolg ook mijne deur en beurs voor u open zijn. — Nu gaa, mijn jongen! De Hemel zij met u!

FREDERIK; *den Louis d'or aanneemende.*

Gij zijt een grootmoedig man! mild met uw goud; niet kaarig met uwen goeden raad. Maar ik bid om eene andere, grootere weldaad. Gij zijt een rijk man, die veel invloed hebt. — Verschaf mij recht tegen eenen onnatuurlijken vader.

BARON.

Hoe dat? Wie is uw vader?

FREDERIK; *bitter.*

O, Een voornaam heer, van land en volk voorzien; geacht bij 't hof, geëerd in de stad; bemint door zijne boeren; weldaadig; eerlijk; openhartig en grootmoedig.

BARON.

En nochtans laat hij zijnen zoon behoeftig?

FREDERIK,

En nochtans laat hij zijnen zoon behoeftig!

BARON.

Ja, goede vriend! gij zult het 'er zeker naar gemaakt hebben. Een jonge wildzang; braaf doorgebracht; mischien gespeeld; maitresfen gehouden; —
men

men kent u — vogels — wel. Toen heeft de vader gedacht: laat de jonge heer een paar jaaren het kalfsveld volgen. o De trommel is een voortreffelijk middel voor zulke geestige freeken! En zie, mijn vriend! als het zoo is, dan kan ik uw' vader juist geen ongelijk geven.

FREDERIK.

Gij dwaalt, heer baron! mijn vader kent mij zelfs niet, heeft mij nooit gezien; heeft mij reeds vóór mijne geboorte verftooten.

BARON.

Wat?

FREDERIK.

De traanen mijner moeder . . . dat is alles, wat ik van mijnen vader geërfd heb. Nooit heeft hij naar mij gevraagd; nooit heeft hij zich om mijn aanzijn bekommerd.

BARON.

Dat is slecht! (*verward.*) Dat . . . dat is niet goed.

FREDERIK.

Ik ben een onēcht kind. Mijne arme verleidde moeder heeft mij onder kommer en zugten opgevoed: zij heeft door den arbeid haarer handen zoo veel verworven, dat ze in staat was, mijn hart en mijnen geest niet ten eenenmaale ongevormd te laten. En zoo denk ik dan nog ten minsten een mensch geworden te zijn, die zijnen vader tot blijdschap konde weezen. Maar de mijne derft deeze blijdschap gaarne, en
zijn

zijn geweeten laat hem over het lot van zijn ongelukkig kind in rust.

BARON.

In rust? Als zijn geweeten deswegens gerust zij, zoo . . . zoo is hij een slecht mensch!

FREDERIK.

Toen ik opwies, en mijne behoeftege moeder niet langer tot last wilde zijn, bleef mij geene andere toevlugt overig, dan deeze rok. Ik nam dienst onder een vrij bataillon — want een bastaard wordt immers niet eens bij ons aargenomen, om eenig handwerk te leeren!

BARON.

Arme jongen!

FREDERIK.

Zoo verliepen de jaaren mijner jeugd onder verdrietlijkheden. — De natuur gaf den sterkeren man zorgen en kommer tot gezellinnen; den ligtzinnigen jongeling gaf zij de blijdschap, om door haare gunst zich tegens aanstaande donkere dagen te versterken. — Maar de blijdschap mijner jeugd zijn slechts brood en water, en slagen van de hand des corporaals. — Doch, wat vraagt mijn vader daarnaar? Zijne tafel is wél voorzien, en voor de geesfels van het geweeten is hij gevoelloos.

BARON; *bij zich zelven.*

Dat mensch grijpt mij aan 't hart;

FREDERIK.

Na eene vijfjarige scheiding van mijne moeder keerde ik heden terug, vol van liefde tot haar, vol van zoete droomen eener levendige verbeeldingskragt. Ik vind mijne arme moeder krank, aan den bedelstok, zints eergisteren hongerende — geen bos stroo onder haar hoofd — geen dak voor regen en onweêr — geen' barmhartig mensch, die haar de oogen sluit — en geen plekje gronds waaröp zij sterven kan. — Maar wat bekommert dat mijn vader! die heeft een schoon slot, en zagte donzen bedden; en als hij sterft, dan zal de heer pastoor in eene treffelijke lijkreden zijne christelijke deugden voor den naneef prijzen!

BARON.

Jongeling! hoe heet uw vader? (*ontroerd.*)

FREDERIK.

Dat hij de zwakheid van een onschuldig meisje misbruikte; door valsche eeden haar misleidde; dat hij een ongelukkig schepsel het aanzijn gaf, 't welk hem vervloekt; dat hij zijn' eigen zoon bijna tot een' vadermoorder maakte . . . o dat zijn kleinigheden, welken zich aan gene zijde des grafs door zulk een stuk goud weder laten goed maaken. (*Den Louis d'or voor zijne voeten werpende.*)

BARON; *buiten zich zelveu.*

Jongeling! hoe heet uw vader?

FREDERIK.

Baron van Wildenheim.

BARON; *staat zich met beide handen
voor 't hoofd, en blijft staan.*

FREDERIK; *met het hoogste gevoel.*

In dit huis; in dit vertrek mischien, hebt gij de
deugd van mijne moeder bedrogen, en mij voor het
zwaard des beuls verwekt! En nu, mijnheer! ik ben
niet vrij! Ik ben uw gevangen — Ik wil niet vrij
zijn! Ik ben een struikroover! Overluid klaag ik mij
aan! Gij zult mij aan 't gerecht overleveren! Gij zult
mij op de rechtplaats begeleiden! Gij zult hooren,
hoe de Leeraar mij vergeefs zal vertroosten! Gij
zult hooren, hoe ik in wanhoop mijn' vader zal ver-
vloeken! Gij zult het naaste bij mij staan, als mijn
hoofd van den romp vliegt, en mijn bloed — uw
bloed — zal op uwe kleederen spatten!

BARON.

Hou op!

FREDERIK.

En als ge u dan afwendt, en afklint, dan zult gij
onder het schavot mijne moeder vinden, terwijl zij
haaren laatsen zugt slaakt.

BARON.

Hou op, wreede!

EERMAN; *binnen vliegende.*

Wat is dat? Ik hoor hevig spreken — Wat is
hier te doen? — Jongeling! gij waagt immers niet...

H 2

FRE-

FREDERIK.

Ja, mijnheer! ik heb het gewaagd in uw ambt te treden. — Ik heb een' zondaar doen beeven. (*Op den Baron wijzende.*) Zie, zoo ziet 'er de misdaadige uit! zoo wreekt zich eene geboette lust nog na een en twintig jaaren! Ik ben een moordenaar, mijnheer! een struisroover! maar wat ik in dit oogenblik gevoele, is zaligheid tegen de wroeging van zijn geweten. Ik gaa om mij aan 't gerecht over te leveren, en dan zal ik dáár een bloedig getuigenis afleggen tegen deezen man.

NEGÈNDE TOONEEL.

BARON, EERMAN.

EERMAN.

Om 's Hemels wil — wat is dat? ik begrijp het niet.

BARON.

Hij is mijn zoon! Hij is mijn zoon! Spoedig, mijnheer! raad! help! spoedig naar de kranke vrouw, aan 't einde van 't dorp — Frans zal u den weg wijzen. Haast u!

EERMAN.

Maar, wat zal ik . . .

BARON.

o Hemel! uw hart moet u zeggen, wat hier in moet gedaan worden! (*Eerman vertrekt. De Baron zijn*

zijn hoofd tusſchen beide handen vattende) Ben ik mijn zinnen kwijt? ij! ik? — Ik heb een' zoon! een' braaven, lieven jongen! en ik heb hem nog niet in mijne armen aan mijn hart gedrukt? — He! Rudolf!
(*Een Jaager koozt.*) Waar is hij?

JAAGER.

Wie? de ſchelm?

BARON.

Domoor! De jongeling, die terſtond bij mij was.

JAAGER.

Hij wil naar den rechter. Wij hebben naar den ſchout gezonden.

BARON.

Werp hem de trappen af als hij koozt! Dat zich niemand verſtoute de hand aan den jongeling te ſlaan!

JAAGER; *verwonderd.*

Zeer wel! (*hij wil vertrekken.*)

BARON.

He, Rudolf!

JAAGER.

Genadige heer!

BARON.

Breng den jongen Soldaat in de groene kamer, naast de eetzaal, en blijf bij hem ter zijner bediening.

JAAGER.

Daar logeert immers de heer graaf van der Mulde?

BARON.

Werp 'er den graaf uit, en laat hem naar den duivel loopen. (*De Jaager blijft. De Baron gaat op en neder.*) Ik heb geen behuwd zoon nodig! Ik heb een' zoon! een' zoon, die mijnen naam voortplanten, mijne goederen bezitten! een' zoon, in wiens armen ik sterven zal! — Ja, ik zal alles weder goed maaken! ik zal mij niet schaamen. Alle mijne boeren, alle mijne bedienden mogen weten, dat ik mijn kind konde vergeeten, maar niet zal verftooten! — He, Rudolf!

JAAGER.

Genadige heer!

BARON.

Voer hem binnen! bidt hem in te koomen; en laat al wie in 't voorvertrek is, mede binnen treden! — (*Rudolf vertrekt.*) Oude knaap, hoe zijt gij zoo wonderlijk te moede! wat doet mij het bloed zoo door de aderen vliegen, dat ik van den voetzool af tot aan den schedel toe niets dan polsen voel! — Blijdschap! blijdschap! die ik niet verdiend heb! (*Federik treedt binnen, door een zwerm van bedienden omringd. De Baron hem tegentreedende.*) Hij koomt! — Hei daar! Treedt in, aan mijn hart! (*Terwijl hij op hem toe vliegt, en hem hevig in zijne armen sluit.*) Mijn zoon! —

Einde van het vierde bedrijf.

VIJF-

V I J F D E B E D R I J F.

(*Vertrek in 't Boerenhuis.*)

E E R S T E T O O N E E L.

WILHELMINA, BOER, BOERIN.

WILHELMINA.

Gaa toch buiten, vader! en zie, of hij nog niet
koome!

BOER.

Dat kan niet helpen, goede vrouw! ik ben op 't
oogenblik op den heerenweg geweest, heb op- en
neêr gezien; daar is niets, en overal is niets.

BOERIN.

Heb slechts een weinig geduld; wie weet, wer-
waarts hij heen gedwaald is!

BOER.

Ja, zeker! hij zal naar de stad gegaan zijn.

BOERIN.

Recht, vader! en daar zullen ze hem ook niet
veel geven. In de stad zijn de lieden zeer hard.

WILHELMINA.

Gaa toch weêr buiten, vader! mischien komt hij
nu welhaast.

BOER.

Nu ja, terstond! (*Hij vertrekt.*)

H 4

BOER-

BOERIN.

Als uw zoon wist, wat de lieve Heer ondertus-
schen beschooren heeft; hij zou zeker reeds lang
hier zijn.

WILHELMINA.

Ik ben zoo angstig.

BOERIN.

Och! wat angstig! wie zulk eene beurs vol geld in
den zak heeft, die kan geen benaauwd hart hebben,
als het namenlijk eerlijk verworven is.

WILHELMINA.

Waar hij toch blijven moge! Hij is reeds vier uu-
ren weg; 'er moet hem een ongeluk bejegend zijn!

BOERIN.

Och! waarom een ongeluk! Van waar zoude dat
ongeluk voortkoomen? Het is immers nog op den
klaaren, lichten dag. Wees vrolijk en goeds moeds.
Tegen den avond zullen wij kookken en braaden.
Van dat geld kunt gij lang leeven, en u wat te
goed doen. Niet waar, onze genadige heer is een
rechte lieve, goede heer!

WILHELMINA.

Hoe hij het wel moge ontdekt hebben, dat ik hier
bij u ben?

BOERIN.

Dat mag de lieve Hemel weeten. Monsieur Frans
was zoo geheim.

WIL-

WILHELMINA; *half bij zich zelve.*

Of hij mij wel kenne? — o Zeker! hij moet mij kennen, dewijl hij zoo veel zondt.

BOERIN.

Geloof dat vooräl niet! Onze genadige heer doet goed aan bekenden en onbekenden.

BOER; *treedt binnen, zich aan 't hoofd krabbende.*

WILHELMINA; *zoo dra zij hem ziet.*

Nu? nog niets?

BOER.

Daar konde men zich blind kijken.

WILHELMINA.

Ach! Hemel! wat zal daarvan worden!

BOER.

Onze *Dominé* kwam zoo terstond den hoek om.

WILHELMINA.

Herwaarts, tot u?

BOER.

Wie weet? — Hij pleegt wel om de drie of vier weeken ons eens toe te spreken.

BOERIN.

Ja, hij bezoekt zijne gansche gemeente vlijtig. Dan vraagt hij aan elk, hoe het in de huishouding gaat, en hoe zij onder elkanderen leeven? Zoo 'er ergens twist of onrust is, bevredigt hij; en waar het met de broodwinning niet meer voort wil, helpt hij. Weet ge nog, vader! toen onlangs de koe van den lammen Michiel gestorven was...

BOER.

Ja, toen schonk hij hem zelfs zijne beste melkkoe uit de stal. De Hemel zegene hem daar voor!

BOERIN.

Ja! de Hemel zegene hem!

TWEEDE TOONEEL.

WILHELMINA, BOER, BOERIN, EERMAN.

EERMAN.

W eest gegroet, kinderen!

BOER en BOERIN.

Hartelijk dank!

BOER.

Zijt ons ten hoogsten wéllekoom!

BOERIN; *biedt hem een' stoel aan,*
dien zij met haar voor-
schoot afveegt.

Gaa toch zitten.

BOER.

Het is warm weêr. Ik zal u een dronk biers haalen.

BOERIN.

Of een paar zagte peeren.

EERMAN.

Ik bedank u, lieve menschen! ik ben niet dorstig. Ik zie, dat gij bezoek hebt?

BOER.

Ja, *Domine!* Daar is eene arme vrouw, zij is
zeer

zeer zwak en krank. Ik heb ze zoo van den weg in huis genomen.

EERMAN.

Dat zal de Hemel u beloonen!

BOER.

Ach! dat is reeds beloond. Ik ben immers van daag zoo lustig en vrolijk, als of wij morgen zouden kermis houden. Niet waar, Lijsje? (*Haar de hand geëvende.*)

BOERIN; *toeslaande.*

Ja, vader! (*Zij schudden zich de handen.*)

EERMAN; *tegen Wilhelmina.*

Wie zijt gij, goede vrouw?

WILHELMINA.

Ik?... ach! .. (*half zegt*) Indien wij alleen waren.

EERMAN; *tegen den boer.*

Doe mij het genoeg, Janbaas! en laat mij een paar minuuten met deeze vrouw alleen. Ik heb iets met haar te spreken.

BOER.

Hoor je, Lijsje? — Koom buiten.

DERDE TOONEEL.

WILHELMINA, EERMAN.

EERMAN.

Nu, mijne goede vrouw, nu zijn wij alleen!

WILHELMINA.

Vóór ik u rekenschap geeve van 't geene ik ben,

en

en wat ik was, vergun gij mij eenige vraagen: zijt gij in dit oord gebooren?

EERMAN.

Neen, ik ben uit Frankenland.

WILHELMINA.

Hebt gij den ouden, overleden Leeräar, uw voor-
zaat, gekend?

EERMAN.

Neen.

WILHELMINA; *onderzoekende*.

Gij weet dus inderdaad niets van mijne ongeluk-
kige gebeurtenis? en het bloot geval leidt u her-
waarts?

EERMAN.

Zoo ik in u die perzoon vinde, welke ik vermoe-
de, en reeds lang zegt, dan is uwe geschiedenis mij
niet geheel vreemd.

WILHELMINA.

Vermoede? — en reeds lang zegt; — Wie gaf
u daartoe last? —

EERMAN.

Een man, die aan uw lotgeval hartelijk deel neemt.

WILHELMINA.

Inderdaad! — o Mijnheer! spoedig! Wie ver-
moed gij in mij te vinden?

EERMAN.

Wilhelmina Butcher.

WILHELMINA.

Ja, ik ben die ongelukkige, vervoerde Wilhelmina Butcher. En de man, die zulk een hoog geroemd deel aan mij neemt. . . is de Baron van Wildenheim; die mij mijne onschuld ontroofde; mijn' vader vermoordde; mij en zijn kind, twintig jaaren lang, der ellende ten prooije gaf; en dat alles thans door deeze armhartige beurs met goud waant te vergoeden. (*De beurs ten voorschijn haalende.*) Gij moogt nu gekoomen zijn, mijnheer, met welk oogmerk gij wilt; om mij te vernederen, of om mij bij te staan; of om mij deeze grenzen te verbieden, op dat mijne tegenwoordigheid den wellusteling geen verwijt zij: ik heb slechts ééne bede aan u: Breng den man, die mij in den grond hielp, deeze beurs terug; zeg hem, dat mijne deugd niet voor goud is veil geweest! zeg hem, dat de rust van mijn geweten door geen goud betaald worde; dat de vloek van mijn' vader door geen goud van mijne ziel worde afgekogt! — Zeg hem, dat de arme, hongerende Wilhelmina, zelfs in het gewaad der bedelaarij, nog te groot denke om weldaaden van haaren verleider aan te neemen. Wij hebben niets meer met malkanderen gemeen. Hij heeft mijn hart verächt — ik verächt zijn geld: hij heeft mij met voeten getreden — ik treë zijn geld met voeten. (*Zij werpt de beurs met drift op den grond.*) Maar, hij moet gerust zijn — geheel gerust! Hij moet leeven als tot hiertoe, vrolijk en goeds moeds; mijn aanblik

blik moet zijne blijdschap niet vergallen. Zoo dra ik weder wat sterker ben, zal ik het oord voor eeuwig verlaaten, waar de naam van Wildenheim en het graf mijns vaders mij vernederen. En zeg hem, dat ik niet heb geweeten, dat hij uit het Frankische terug gekeerd zij: hij mogt denken, dat ik hem gevolgd ware. — Foei! indien hij dat konde gelooven. (*Zwaarmoedig ademhaalende.*) Nu, mijnheer! gij ziet, dat uwe tegenwoordigheid en het voorwerp van uw bezoek mijne krachten hebben uitgeput. Ik weet u niets meer te zeggen; ik zoude ook niet weten, wat hij, die u zondt, nog anders van mij zoude kunnen eischen. — (*Bitter*) Maar, nog iets! Veellicht is het den baron ingevallen, dat hij mij eens beloofde te trouwen; dat hij op zijne knieën voor mij gelegen, den Hemel tot getuige geroepen, en zijne eer ten pande gezet heeft! — Ha, ha, ha! — Zeg hem, hij moete zich daar over niet verönrusten; want dat ik dit reeds voor lang hebbe vergeeten.

E E R M A N.

Ik heb u geheel laten uitspreken, om uwe gevoelens tegen den heer baron, en uwe wijze van denken in 't algemeen te leeren kennen. In dit onwóórbereid oogenblik, in 't welk uw vol hart overvloeit, hebt gij u voorzeker niet vermomd; en dus verblijde ik mij in u eene edele vrouw te vinden; al het geene waardig, dat een edel man voor u doen kan. Ik verblijde mij, terstond eene dwaaling te kun-

kunnen vernietigen, die mischien tot meenig bitter woord, onder 't geene gij mij gemeld hebt, aanleiding gaf — Hadt de baron geweeten, dat de kranke vrouw in deeze hut Wilhelmina Butcher ware, en u dan, in stede van allen troost, deeze beurs gezonden, dan zoude hij verdienen . . . door zijn' eigen zoon vermoord te worden. Maar neen! waarlijk neen! Zie mij vrij in 't aangezigt, mijn stand vordert vertrouwen; en ook, zonder dat, ik lieg niet. Een bloot geval maakte u tot het voorwerp zijner weldaadigheid, welke bij aan eene onbekende waande uitte oefenen.

WILHELMINA.

Hoe, mijnheer! gij wilt mij overreeden, dat dit geschenk bij geval zij? Een' onbekenden zendt men wel één' gulden, één' daalder; maar geene beurs vol gouds.

EERMAN.

Nu ja, zeker! dat schijnt zoo. . . Maar een zonderling geval. . . uw zoon. . .

WILHELMINA.

Wat? mijn zoon?...

EERMAN.

Gerust, gerust! — Een goede zoon bedelde voor zijne moeder; en dat trof den baron. . .

WILHELMINA.

Bedelde bij den baron? bij zijn' vader?

EER-

EERMAN.

Ja toch, ja! Maar gij begrijpt wel, dat de een den anderen niet kende; dat dus de moeder bloot dit geschenk ontving, om des zoons wille?

WILHELMINA.

Zich niet kenden? — waar is mijn zoon?

EERMAN.

Op het slot.

WILHELMINA.

En kennen zij zich nog niet?

EERMAN.

Ja, nu kennen zij zich; en thans ben ik herwaarts gezonden van den baron, niet tot eene kranke, onbekende vrouw, maar tot Wilhelmina Butcher, niet met goud in den zak; maar zijn last was: doe wat uw hart u zegt!

WILHELMINA.

Uw hart? — o Mijnheer! leen deezen harden man de gevoelens van uw hart niet. — Doch, het zij zoo! De vrouw vergeet wat zij om zijnen wille leed; . . . hij trooste slechts de moeder! De vrouw vergeeft hem, als hij de dankbaarheid der moeder verdiene. — Wat doet mijn zoon? Hoe ontving hij hem?

EERMAN.

Ik verliet hem in hevige beweeging. — Het was het oogenblik der ontdekking. . . 'er was nog niets beslist. Maar voorzeker ligt thans, terwijl wij 'er

over

over spreken, de zoon in de armen des vaders.
Zijn hart is 'er mij borg voor!

WILHELMINA.

Reeds weder zijn hart? — Hemel! hoe heeft het hart van deezen man zich zoo ijlings veranderd? gedurende twintig jaaren doof voor de stem der natuur . . .

EERMAN.

Gij doet hem onrecht; hoor mij eerst, vóór gij hem oordeelt. Meenig vergrijp, in twee woorden uitgedrukt, koomt ons afschuwelijk voor. Wist gij echter alles, wat tusschen beiden lag, alles, wat zijne handeling bepaalde, zonder dat hij zelf die kleinigheden wist, wier invloed zoo onmerkbaar, en nochtans zoo groot is! Hadden wij den overtreder van stap tot stap gevolgd, in stede dat ons thans alleen de eerste en tiende en twintigste in 't oog vallen; waarlijk wij zouden dikwijls veröntschildigen, waar wij thans verdoemen. Het zij verre van mij, de slechte zaak van den baron te willen verdedigen; maar dit durve ik vaststellen: zelf een goed mensch kan wel eens eene slechte daad verrichten, zonder dat hij juist ophoude een goed mensch te zijn. — Waar is de halve god, die zich durve beroemen: „mijn geweten is zuiver als versch gevallen sneeuw?” En vindt men zulk eenen pralder, zoo vertrouwt hem om 's Hemels wille niet! hij is gevaarlijker dan een berouwhebbende zondaar. — Vergeef mijne gespraak-

zaamheid. — Nu, in weinig woorden, de geschiedenis van den baron, zints uwe scheiding. Toen ten tijde beminde hij u waarlijk; alleen de vrees voor zijne gestrengte moeder wederhield hem zijn woord te houden. Maar de krijg riep hem in 't veld terug; hij wierd zwaar gewond en gevangen, hield één jaar lang het bed, kon zelf niet schrijven, en ontving geheel geene tijding van u. Zoo werdt vooréerst uwe beeldtenis zwakker in zijn hart. — Men hadt den ter dood toe gewondden van 't slagveld op een nabij gelegen landgoed gebragt, welks bezitter een braaf edelman was, die groot vermogen en eene schoone dogter bezat. Het meisje vondt welbehagen aan den jongeling; zij verliet zelden zijne bedsponde, zij paste hem zusterlijk op, zij stortte om hem traanen, welken niet ongemerkt bleeven. Welgevallen en dankbaarheid knoopten eenen band, dien de dood vóór weinige maanden verscheurd heeft. Zoo doende, bluschte uwe beeldtenis in zijne ziel. Hij verwisselde zijn vaderland voor een riddermatig goed in 't Frankische; hij werdt gemaal, vader en huishouder; geen voorwerp, van allen, die hem omringden, erinnerde hem aan u; en zoo sluimerde uwe beeldtenis in zijne ziel, tot zorg en mismoeidigheid het wecten; en huisfelijke twist hem het leven verbitterde; want hij ontdekte te laat in zijne vrouw een trotsch, galzugtig schepzel; een verdarteid kind, dat altoos tegenspråk, steeds gelijk wilde hebben, en hem slechts den dood scheen

scheen ontrukte te hebben, om zelf hem dood te kwellen. Te dien tijd bragt een toeval mij in zijn huis. Hij kreeg vriendschap voor mij. Ik werd de opvoeder van zijne éénige dogter, en spoedig zijn vertrouweling. o Hoe dikwijls heeft hij met eene bekleemde borst mijne hand aan zijn hart gedrukt, en tot mij gezegd: Deeze vrouw wreekt aan mij mijne onschuldige Wilhelmina! — Hoe dikwijls heeft hij alle die rijkdommen, die hem zijne gemaalin aanbragt, verwenscht, en van een minder blinkend, maar onëindig gelukkiger lot, in uwe armen, gedroomd! — Toen eindelijk de oude predikant hier in Wildenheim stierf, en hij mij de opengevalle plaats aanbood, was zijn eerste woord: Lieve Eer- man! ginds zult gij ook ontdekken wat 'er van mijne Wilhelmina geworden zij. In ieder' brief, dien ik vervolgens van hem ontving, stond altoos de uitroep: Nog geen bericht van mijne Wilhelmina? — Ik heb deeze brieven nog; en kan ze u toonen. Ook hing het waarlijk niet van mij af, om uwe verblijfplaats te ontdekken; het lot heeft het tot op den huidigen dag verhinderd; want het hadt hooger oogmerken met u.

WILHELMINA.

Gij hebt mij getroffen, en mijn hart dringt mij deeze ontroering voor overtuiging op. Maar, hoe zal dit nu eindigen? wat zal van mij worden?

EERMAN.

De baron heeft mij, wel is waar, nooit gezegd, wat hij zoude doen, ingevalle hij u mogt weder vinden; doch uw lijden eischt vergoeding; en ik weet slechts één middel om u zulks te bezorgen. — Edele vrouw! indien uwe krachten het toelaaten, zoo volg mij. Mijn wagen verbeidt u; de weg is goed, en niet ver.

WILHELMINA.

Ik met u gaan? In dit armoedig gewaad voor hem treden?

EERMAN.

Waarom toch niet?

WILHELMINA.

Zoude ik hem dan verwijtingen doen?

EERMAN.

Edele ziel! — koom, wij rijden voorbij mijn huis; mijne zuster zal u spoedig eenige kleederen aandoen.

WILHELMINA.

En daar zal ik ook mijn' Frederik vinden?

EERMAN.

Voorzeker!

WILHELMINA; opstaande.

Nu, ik zal deezen zuuren gang onderneemen voor mijnen Frederik! Hij is de éénige telg in welken mijne hoop nog bloeit; alle overigen zijn afgeftorven. — Maar waar zijn mijne goede herbergers, dat ik affcheid neeme, en hen danke?

EER-

EERMAN; neemt de beurs op, gaat
aan de deur, en roept.

He, Janbaas!

VIERDE TOONEEL.

WILHELMINA, EERMAN, BOER, BOERIN.

BOER.

Ja, ja! daar ben ik reeds!

BOERIN.

Och! lieve Hemel! zij is immers weêr op de
been! Nu, dat verblijdt mij recht van harten!

EERMAN.

Ja, lieve menschen! ik zal die goede vrouw met
mij neemen; zij zal 't toch bij mij gemakkelijker
hebben.

BOER.

Wel zeker! lieden van onze soort zijn daartoe niet
zoo ingericht.

BOERIN.

Och! wij lieden gaven gaarne; maar het beste ont-
breekt ons.

EERMAN.

Gij hebt gehandeld als rechtgeaarte lieden. Daar,
neemt dat ten loon van uwe goedhartigheid. (Hij
biedt den Boer de beurs aan.)

BOER; zet beide zijne duimen in de zijde, speelt met de vingers op zijn kamifool, ziet op 't geld, en schudt het hoofd.

EERMAN.

Nu! Wilt gy? — (*Hij biedt de beurs aan de Boerin.*)

BOERIN; draait aan de tip van haar voorschoot; ziet met een half afgewend gezigt op de beurs, en schudt het hoofd.

EERMAN.

Wat hebt gy? . . .

BOER.

Domine! neem het mij niet kwalijk, zoo iets laat ik mij niet betaalen.

BOERIN; ten hemel ziende,

Dat zal wel eens betaald worden!

EERMAN; getroffen, zijne handen op hunne schouderen leggende.

Dat zal het! De Hemel zegene u!

WILHELMINA.

Mijnen dank zult gij immers niet versmaaden?

BOER.

't Is reeds wél!

BOERIN.

't Is met genoeg geschied!

WIL-

WILHELMINA.

Vaartwél. *(Beiden drukken haar de hand.)*

BOER.

Goeden dag! goeden dag! leef gezond!

BOERIN.

En als je eens weêr voorbij kooft, zoo spreek ons toe.

WILHELMINA; *zij droogt haare traanen, leunt aan den arm van Eerman, en met de andere hand op haar' stok.*

EERMAN.

De hemel zij met u!

BOER; *met veele buigingen, zijn muts afneemende.*

Dag! Domine!

BOERIN.

Ik dank u hartelijk voor 't bezoek.

BEIDEN.

Kooft spoedig weder. *(Zij begeleiden hen tot aan de deur.)*

BOER; *de hand aan zijne vrouw biedende.*

Nu, Lijsje! wat dunkt u? hoe zullen wij van nacht slaapen?

BOERIN; *haare hand in de zijne slaande.*

Als op roozen! *(Zij gaan naar binnen.)*

136 DE ONECHTE ZOON,
VTFDE TOONEEL.

(Kamer op 't slot)

BARON; op een' stoel zittende, door veele gemoedsbeweegingen uitgeput.

FREDERIK; voor hem staande, een weinig over hem geboogen, en de hand van den Baron in zijne beide handen houdende.

BARON.

Dus inderdaad mede in 't veld geweest? kruid ge-rooken? — Sapperment, jongen! omhels mij! Zie, ik verwed mijn hals tegen een geele raap! als Frederik van Wildenheim hadden vader en moeder u bedorven; als Frederik Butcher zijt gij een braaf kaerel geworden. — Zeker heeft u dit wel meenig een droppel zweets gekost! Uwe jeugd heeft u geene roozen gebaard. — Nu, nu, Frederik! het zal anders worden! Het zal beter worden! Ik zal u rijk maaken, — ja, jongen! dat zal ik! Ik zal u openlijk voor mijnen eenigen zoonen erfgenaam verklaaren. — Ja, ja! lieve jongen! dat zal ik! — He, wat zegt ge daarvan?

FREDERIK,

En mijne moeder?

BARON.

o, Die zal ook geen gebrek lijden! Meen je, dat je vader een arme slokkert is? — Weet ge ook wel, dat

dat Wildenheim een der beste landgoederen van 't gansche land is? en één mijl van hier ligt het schoone goed Wellendorf; dat koomt mij ook toe; en in 't Frankische heeft mij mijne vrouw — de Hemel laate haar zagt rusten! — drie groote riddermaatige goederen nagelaaten.

FREDERIK.

Maar mijne moeder?

BARON.

Nu, zoo wilde ik zeggen; uwe moeder kan zich, naar welgevallen, een verblijf verkiezen; wil ze niet naar 't Frankische, zoo blijve ze in Wellendorf. Daar is een fraai huisje, niet te groot, niet te klein; een allerliefste tuin; een heerlijk oord; in 't kort, een paradijs, naar den nieuwsten smaak. — Daar zal 't haar aan niets ontbreken! Daar zal een blijde ouderdom de plooiën weder effen maaken, die misschien eene kommerlijke jeugd op haare wangen gedrukt heeft.

FREDERIK; terug treedende.

Hoe?

BARON.

Ja, ja! — en zie eens, Frederik! het is niet ver! — Wij staan 's morgens op; ons valt in, moeder te bezoeken... hei daar! — Wij laten ons een paar paarden zadelen, en in één uur; . . . hop! hop! zijn wij over.

FREDERIK.

Inderdaad? — En onder welken naam zal mijne moeder gints woonen?

BARON; *verlegen*.

Hoe?

FREDERIK.

Als uwe huishoudster, of als uwe maitres!

BARON.

Zotje!

FREDERIK.

Ik versta u! ik zal mij verwijderen, vader! ten einde u tijd te laten, om uw besluit recht te overweegen. Dit alleen zweere ik u, dat mijn lot onafscheidbaar van het lot mijner moeder is. — Frederik van Wildenheim en Wilhelmina van Wildenheim; of Wilhelmina Butcher en Frederik Butcher. (*Hij vertrekt.*)

BARON.

Naar den duivel! wat wilt ge? Hij denkt immers niet, dat ik zijne moeder zal trouwen? — Ei, ei, jongeling! gij moet uw' vader geene wetten voorschrijven! — Ik denk wonder, hoe wél ik 't gemaakt heb; ben blijd als een koning; heb een' last van mijn geweeten gewenteld, en sta nu en blaas uit, en schep zoo recht van harten verschen adem; daar werpt de jonge mij een' steen voor de voeten, en wil, dat ik 'er op nieuw weder over zal struikelen... Basta! — he, vriend geweeten! De Hemel zij dank!

wij

wij durven ons weder vrienden noemen. Wat dunkt u'er van? — Gij zwijgt? Hoe? — of mort gij nog een weinig?

Z E S D E T O O N E E L.

BARON, EERMAN; door de zijdeur inkomende.

BARON.

Gij daar, heer Eerman! goed dat gij komt! Mijn geweeten en ik zijn in een proces verward geraakt; en soortgelijke procesfen koomen voor uw' recht-bank.

EERMAN.

Uw geweeten heeft gelijk.

BARON.

Ei, ei! heer rechter! niet zoo partijdig! gij weet immers nog in 't geheel niet, waar van ik spreek.

EERMAN.

Het geweeten heeft altoos gelijk; want het spreekt nooit dan wanneer het gelijk heeft.

BARON.

Zoo? — Maar ik weet nog in 't geheel niet, of het spreek, dan of het zwijge. Een Domine heeft in zulke gevallen een fijner gehoor dan een van ons. Help toch een weinig. Hier is de *status causae* in twee woorden: Ik heb mijn' zoon wedergevonden (hem op den schouder kloppende.) heer Eerman! een braave, beminneuswaardige jongen! vuurig, als een

Fransch.

Franschman; trots, als een Engelschman; en eerlijk, als een Duitscher! — Dit ter zijde. Ik wil hem tot mijn erfgenaam maaken. — Hoe? doe ik daar niet recht aan? —

EERMAN.

Volkoomen recht!

BARON.

En zijne moeder zal in haare oude dagen heerlijk en in vreugde leeven. Ik zal het landgoed Wellendorf aan haar schenken; daar kan zij woonen, alles naar haaren zin inrichten: weder herleeven in haaren zoon, weder verjeugden in haaren kleinzoon. — doe ik daar niet recht aan?

EERMAN.

Neen!

BARON; *terug stappende.*

Niet? — En wat zou ik dan doen?

EERMAN.

Haar trouwen.

BARON.

Ei, waaröm nu dat juist?

EERMAN.

Baron Wildenheim is een man, die niets zonder een' genoegzaamen grond doet. Ik, de vertrouwde van uw geweeten, sta hier, en verwagte uwe gronden; dan zult gij ook de mijnen hooren.

BARON.

Voor den henker! Ik zal immers geene bedelaares trouwen.

EER-

EERMAN; *na eenig zwijgen.*

Zijn dat alle uwe gronden?

BARON; *verlegen.*

Neen, dat juist niet... Ik heb 'er nog meer —
nog veel meer.

EERMAN.

Durf ik 'er naar vraagen?

BARON; *altoos zeer verlegen.*

Ik ben een edelman. . .

EERMAN.

Verder!

BARON.

De menschen zouden mij met vingers nawijzen.

EERMAN.

Verder!

BARON.

Mijne familie zoude mij over den schouder aanzien...

EERMAN.

Verder!

BARON.

En . . . en . . . (*zeer driftig.*) Verduiveld! nu
weet ik niets meer!

EERMAN.

Dan is de beurt aan mij. Maar, een paar vraagen;
vóór ik spreek: Heeft Wilhelmina u aanleiding ge-
geeven, door coquetterij, door ligtvaardigheid, om
het plan ter verleiding te ontwerpen?

BARON.

Neen; dat is niet waar! zij was altoos een kuisch, zedig meisje.

EERMAN.

Heeft het u moeite gekost, om de deugd van dit meisje te overwinnen?

BARON; *kort.*

Ja!

EERMAN.

Gij roept den Hemel daar bij tot getuigen?

BARON.

Ja!

EERMAN.

Gij verpand hier voor uwe eer?

BARON; *ongeduldig.*

Ja! in 's duivels naam!

EERMAN.

Nu, heer baron! uw getuige was de Hemel, die u toen zag — die u thans ziet! het pand was uwe eer, dat gij weder moet losfen, als gij inderdaad een edelman zijt. Ik sta voor u, vervuld met de waardigheid van mijn beroep; ik durf met u spreken, als met den geringsten van uwe boeren: mijn pligt eischt dit, en ik zal mijnen pligt vervullen, zelfs als ik 'er uwe vriendschap voor moest waa-
gen. Hebt gij als een vrolijk, ligtvaardig jongeling, die slechts voor het tegenwoordig oogenblik leeft, een onschuldig meisje verleid, zonder aan de gevol-
gen

gen te denken; en heeft u in rijper jaaren een jeugdelijke misftap berouwd, en hebt gij weder vergoed wat gij kondt vergoeden; o dan zijt gij nog altoos een man, die de achting van een' braaf man waardig zijt. Maar — heeft de wellustige jongeling, door snoode laagen, een fchuldeloos fchepzel in ellende gefort; heeft hij de dengd en het geluk van een meisje vernietigd, om de begeerte van één oogenblik te voldoen; heeft hij zijn woord van eer in een' roesch verpand, en zijn goed geweten aan eene dierlijke behoefte opgeofferd; waant hij dat alles weder goed te maaken door eene handvol gouds, dat het lot hem gaf; o dan verdient hij niet... Vergeef mijne geftrengheid, heer baron! — zij kon der goede zaak nadeelig zijn, offchoon ze hier zeer natuurlijk is. — Nog eens, heer baron! gij moet uw woord houden, al waart gij zelf een vorst! — De Staat kan misfchien den vorst vrijfpreeken... maar nooit zijn geweeten: dank daarom den Hemel, dat gij geen vorst zijt. Dank dien, dat het aan u ftaat, de rust van 't geweeten, dien kostbaaren rykdom! voor zulk een' geringen prijs te koopen. Het befuit om Wilhelmina te trouwen, is niet eens eene verdienfte; want deeze verbinding zal uw geluk vermeederen. Jammer, dat het u geen offer koste, dat niet uw gansch vermogen op 't fpel ftaat! Dan mogt gij nog ten voorfchijn koomen, en zeggen: „Ik trouw Wilhelmina; handele ik niet braaf?” — Maar thans, daar u Wilhelmina

mina een huwelijksgoed aanbrengt, grooter dan ooit eene vorstin konde doen; thans moet gij uitroepen: „Vrienden, wensch mij geluk! ik trouw Wilhelmina!”

BARON.

Gedurende het gesprek van Eerman, met groote ongerustheid en beweeging, nu op- en neêrgegaan dan stil gestaan; nu ongeduld, dan aandoening uitgedrukt hebbende, gaat thans met open armen naar hem toe, drukt hem aan zyn hart, en zegt: Vriend! wensch mij geluk! ik trouw Wilhelmina!

EERMAN; *zijne omarming beandwoordende.*

Ik wensch u geluk!

BARON.

Waar is zij? Gij hebt ze gezien?

EERMAN.

Zij is in uw kabinet. Om alle opzigtigheid te vermijden, leidde ik haar door den tuin.

BARON.

Nu dan, heden is het bruiloft! Gij zult ons nog deezen avond verbinden.

EERMAN.

Toch niet! niet zoo haastig! niet zoo in 't geheim, niet zoo ter sluiks! Het gansche dorp was getuige van Wilhelmina's schande; het zij ook getuige van Wilhelmina's herstelde eer! Drie achterëenvolgen-

gende zondagen kondige ik u openlijk van den kansel af. Zijt gij daarmede te vreden?

BARON.

Van ganscher harten!

BERMAN.

Is nu het proces beslist? Is u geweeeten gerust?

BARON.

Volkoomen! — Ware slechts de eerste ontmoeting voorbij! Ik schaam mij voor den eersten aanblik, als een dief, dien men onder de oogen van den bestolenen plaatst.

BERMAN.

Wees gerust! Wilhelmina's hart is uw rechter.

BARON.

En dan. . . Waarom zoude ik 't niet erkennen. . . vooroordeelen zijn als oude, voor lang geheelde wonden; wanneer het weêr veranderd, dan steeken ze nog. Ik. . . ik schaam mij dat alles voor mijne dogter, voor den graaf, voor mijn volk te beken-
nen. . . ik wenschte dat het reeds voorbij ware! En ik kan Wilhelmina niet eerder zien, mij niet eerder aan de blijdschap overgeeven, dan na dat alles voorbij is. — Heil Frans! — (*De Jaager komt.*) Waar is mijne dogter en de graaf?

JAAGER.

In de eetzaal.

BARON.

Verzoek hen hier te koomen! — (*De Jaager ver-
trekt.*)

K

trekt.) Mijnheer! blijf bij mij, op dat de lafaart met zijn kamerjonkersgezigt, mij niet uit mijn' plooi brenge. Ik zal hem mijne meening kort en duidelijk voordraagen; en als hij welleevend is, zoo laat hij zijne paarden inspannen, en rijdt met alle zijne pommadepotten naar den duivel!

ZEVENDE TOONEEL.

BARON, EERMAN, AMALIA, DE GRAAF.

DE GRAAF.

Nous voila à vos ordres, mon Colonel! Wij hebben eene *delicieuse promenade* gedaan. Wildenheim is een aardsch paradijs, en bezit eene *Eva*, die naar de moeder van alle menschen gelijkt. 'Er ontbreekt nu nog een *Adam*, die, zoo als de *Mythologie* leert, met verrukking uit haare hand den appel des doods neeme, en . . . hij is gevonden, deeze *Adam*! hij is gevonden!

BARON.

Wie is gevonden? Frederik; maar Adam niet.

DE GRAAF.

Frederik? wie is deeze Frederik!

BARON.

Mijn zoon; mijn éénige zoon!

DE GRAAF.

Comment? uw heer zoon! — *Mon père* heeft mij gezegd, dat gij slechts ééne eenige dogter hebt.

BARON.

Uw *père* kon dat ook niet weeten, want ik hoorde het zelf eerst vóór eenige minauten.

DE GRAAF.

Vous parlez des enigmes.

BARON.

Kort en goed! De jongeling, die ons heden op den weg overviel. — Gij weet immers nog wel, hoe hij zoo ijlings verdweent?

DE GRAAF.

Ik heb eene *confuse* erinnering daarvan. [Slechts verder!]

BARON.

Nu, juist die is mijn zoon!

DE GRAAF.

Juist die? — maar de mogelijkheid? de middelen om het te gelooven?

BARON.

Nu ja, hij. . . . (*in stilte tegen den Domine.*) Mijn heer Eerman! bij mijne ziel, ik schaam mij voor den lastek!

EERMAN.

Een man als gij, voor zulk een half mensch?

BARON; overluid.

Hij is mijn zoon, van de linker zijde. Maar dat doet 'er niets toe! Binnen een paar weeken trouw ik zijne moeder, en die 'er een scheef gezigt om trekt, dien breek ik den hals. — Ja, ja, Amalia! spalk je

groote oogen vrij op. . . Gij hebt een' broeder gekreegen.

AMALIA; *verblijd.*

Schertst gij niet? mag ik 't gelooven?

DE GRAAF.

En zijne moeder . . . hoe heet ze? Is zij van eene bekende familie?

BARON.

Zij is. . . Mijnheer Eerman! zeg gij hem dat!

DE GRAAF; *lagchende.*

Vous badinez!

EERMAN.

Wilhelmina Butcher; zoo u aan den naam iets gelegen zij.

DE GRAAF.

Van Butcher? . . . De familie is mij niet bekend.

BARON.

Zij behoort tot de familie der eerlijke lieden; en die is magtig klein.

DE GRAAF.

Derhalven zelfs wel eene *Mes-alliance*?

EERMAN.

Grootmoedigheid en redelijkheid verbinden zich met liefde en trouw. — Noemt gij dat *Mes-alliance*?

DE GRAAF.

Men moet erkennen, dat men een Oedipe zijn moet, om alle deeze raadsels op te losfen. *Un fils naturel? à la bonne heure, mon Colonel!* Ik heb 'er ook twee.

Men

Men heeft *momens*, dat het *instinct* ons bij een aartig keukenmeisje voert, — voortgelijks gebeurt dagelijks. Maar, *mon Dieu!* met zulke knaapen maakt men niet veel omflag. Men laat ze een handwerk leeren, dan zijn ze geholpen lieden. De mijnen zullen beiden *friseurs* worden.

BARON.

En de mijne zal een edelman worden; erfheer van Wildenheim en Wellendorf.

DE GRAAF.

Me voila stupefait! — Mijne freule! Ik *plaideen* uwe zaak — men is op 't *point* u te *ecrasfeeren*.

AMALIA.

Bekommer u niet.

DE GRAAF.

La fille unique! l'unique heritière!

AMALIA.

Il me reste l'amour de mon père?

BARON.

Bravo, Amalia! kom hier, een kusch! (Zij *vliegt* in zijne armen.) Heer graaf! gij zult mij verpligten, zoo gij ons voor eenige oogenblikken wilt verlaten; 'er mogt hier veeltigt een tooneel komen, waarbij noch lagchen noch sluiten te pas kome.

DE GRAAF.

De tout mon coeur! wij hebben, indien ik niet dwaal, *clair de lune* — en dus zult gij mij vergunnen, nog deezen avond naar de stad te *retourneeren*.

BARON.

Naar uw welgevallen.

DE GRAAF.

A dire vrai mon Colonel! ik ben niet gekoomen, om mij eenen voleur de grand chemin tot zwaager te maaken, en eene gueuse tot schoonmoeder! (wegluppelende) Henri! Henri!

AGTSTE TOONEEL.

BARON, EERMAN, AMALIA.

BARON; *terwijl Amalia nog in zijne armen is.*

Ha! ik adem vrijer! — Nu één woord tot u, goede Amalia! Uw vader heeft vóór twintig jaaren eene dwaasheid verricht; hij heeft een arm meisje verleid, en een' knaap in de waereld geholpen, die tot hiertoe in ellende heeft omgedwaald. Die historie heeft mij op 't hart gelegen als een rots van kei-steen. Erinnert gij u nog meenig een' treurigen avond, dat ik met de pijp in een leuningstoel zat, en voor mij keek, en niet hoorde, als gij tegen mij sprak; en niet lagchte, als gij mij liefkoosde! Toen tugtigde mij het geweten; toen voelde ik, dat alle mijne rijkdommen, en gij zelf, mijn kind, mij de rust van den eerlijken man, niet konden vergoeden. Nu zie, ik heb ze wedergevonden — vrouw en zoon, en deeze (*op den Predikant wijzende*) oordeelt,

dat

dat ik verplicht ben, om ze openlijk als vrouw en
zoon te erkennen . . . Wat dunkt u?

AMALIA; *zich aan hem dringende.*

Dat vraagt mijn vader nog?

BARON.

Zal het verlies u geene zugten kosten, als uw vader
zijne rust 'er door wint?

AMALIA.

Welk verlies?

BARON.

Gij waart mijne éénige erfgenaame.

AMALIA; *teder.*

ô Mijn vader!

BARON.

Gij verliest twee riddermaatige goederen.

AMALIA.

Dat zal mij de liefde van mijnen broeder be-
taalen.

BARON.

En de mijne! (*haar sterk in zijne armen drukkende.*)

EERMAN; *ter zijde.*

Waarom ook niet de mijne?

BARON.

Mijnheer Eerman! Den zege op één vooroor-
deel, ben ik aan u verschuldigd; die op een twee-
de, ben ik aan mij zelven verschuldigd. — Een
man als gij, leeraar en voorbeeld der deugd, verheft
zijn stand tot den eersten der waerkl. Indien alle

uwe broeders naar u geleecken, dan mogten de Christenen daar op roemen. Gij zijt een edel mensch — Ik ben slechts een edelman; en indien ik veellicht meer denke te zijn en te worden, zoo dank ik u daarvoor. Ik ben u veel schuldig! — Amalia! wilt gij voor mij betaalen?

AMALIA; *ziet haaren vader één
oogenblik twijfelachtig aan;
hij laat haare hand los, op
den Dominé wijzende. Zij
vliegt aan deszelfs hals.*

EERMAN; *ten hoogsten verrast.*

Goede Hemel! . . . Heer Baron! . . .

BARON.

Stil! Stil! geen woord!

AMALIA; *hem kuschende.*

Stil! Stil! gij hebt mij immers lief!

EERMAN; *wringt zich uit haare armen, en
de traanen staan in zijn gezicht.
Hij wil, doch kan niet spreken;
treedt naar den Baron; grijpt
zijne hand; wil dezelve aan zijn
mond drukken; de Baron trekt die
terug, en sluit hem in zijne armen.*

AMALIA.

Ach! hoe wél is 't mij!

BARON; *zich van den Domine losmaakende.*

Basta! — Bij mijne ziel, ik begin te huilen. . . . Laat mij, laat mij slechts één oogenblik tot mij zelve koomen. Eén tooneel wagt mij nog, hartöntroerender dan dit. — Nu, lieve zoon! in weinig minuten is alles volbragt, en de laatste fraal der ondergaande zon ziet neder op den zaligsten mensch in het wijde rijk der natuur! — Waar is Wilhelmina?

E E R M A N.

Ik ga haar haalen.

BARON.

Halt! — het is mij zoo wonderlijk. . . zoo beklemd. . . één oogenblik herhaaling. (*Hij gaat op en neder, ademt zwaar, en ziet eenige maalen naar de deur van het kabinet.*) Dáár zal zij uitkoomen. — Dat was de slaapkamer van mijne moeder. . . Dáár heb ik ze dikwijls zien uitkoomen. . . mij verrukt gevoeld door haare tedere lagchjes. . . Hoe zal ik nu haaren donkeren, straffenden blik verduuren! — Frederik zal voor mij bidden. — Waar is mijn Frederik? Hei! (*De Jaager komt.*) Waar is mijn zoon?

J A A G E R.

In zijne kamer.

BARON.

Laat hem hier koomen! (*Tegen den Domine.*) Nu welân dan! mijn hart slaat hevig. Spoedig, spoedig! gelei haar hier.

(Eer-

(Eerman vertrekt door de zijdeur. De Baron staat met zijn gezigt naar het kabinet gekeerd, doch 'er eenige treden van verwijderd: alle zijne gelaatspielen zijn in beweeging.)

N E G E N D E T O O N E E L.

BARON, AMALIA, EERMAN, WILHELMINA;
daarna FREDERIK.

BARON snelt spraakloos in haare
armen.

WILHELMINA valt in zijne armen
in onmagt. De Baron en
Eerman helpen haar op een
stoel.

BARON knielt voor haar, zijnen arm
om haar geslaagen, en haare hand
in de zijne.

W ilhelmina! kent gij mijne stem nog?

WILHELMINA; teder en zwak.

Wildenheim! —

BARON.

Vergeeft gij mij?

WILHELMINA.

Ik vergeef u!

FRE-

FREDERIK; binnen snellende.

De stem mijner moeder! — Ha! Moeder! Vader!
(Hij werpt zich aan haare andere zijde neder; zij omhelzen elkander tederlijk. Eerman ziet dankende ten hemel. Amalia leunt op den schouder van Eerman en veegt een traan uit haar oog.)

Einde van het vijfde en laatste bedrijf.

1375203

TO THE HONORABLE MEMBERS OF THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

OF THE STATE OF NEW YORK
IN SENATE, JANUARY 18, 1881.
REPORT
OF THE
COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE
IN RESPONSE TO A RESOLUTION PASSED BY THE SENATE
MAY 1, 1880.
(ALBANY: J. B. LEECH, 1881.)

ALBANY: J. B. LEECH, 1881.

